

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1933.

Första kammaren.

Nr 12.

Onsdagen den 15 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Schlyter* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 107, med förslag till lag om ägofred, m. m.;

nr 113, angående uppskov i vissa fall med erläggande av annuiteter å lån från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond; samt

nr 114, angående nedsättning av saluvärdet vid vissa försäljningar av kro-noegendom.

Företogs val av tjugufyra valmän för utseende av ej mindre riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare än även riksdagens militieombudsman och dennes efterträdare; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit till valmän utsedda:

herr Bergström	med 88 röster,
» Norling	» 88 » ,
» Bergman	» 84 » ,
» Björnsson	» 84 » ,
» Ekman	» 84 » ,
» Frändén	» 84 » ,
» von Geijer	» 84 » ,
» Granath	» 84 » .
» Gustafsson, Karl J. A.,	» 84 » ,
» Hansson, Sigfrid,	» 84 » ,
» Jonsson	» 84 » ,
» Julin	» 84 » ,
» Klefbeck	» 84 » ,
friherre Lagerfelt	» 84 » .
herr Larson, V. Edward,	» 84 » ,
» Linder	» 84 » ,
» Reuterskiöld	» 84 » ,
» Sandegård	» 84 » ,
greve Spens	» 84 » .
herr Svensson, N. J. Martin,	» 84 » ,
» Thelin	» 84 » ,
» Wagnsson	» 84 » ,
» Westman	» 84 » .
» Åkerberg	» 84 » .

Anställdes val av sex suppleanter för de valmän, som av kammaren fått i uppdrag att utse ej mindre riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare än även riksdagens militieombudsman och dennes efterträdare; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit till suppleanter utsedda:

herr Gustafson, J. Fritiof,	med 50 röster,
» Hagman	» 50 » ,
» Larsson, Johan August,	» 50 » ,
» Hjalmarsson	» 50 » ,
» Pålsson	» 50 » ,
» Forssell	» 50 » ,

sedan ordningen dem emellan blivit genom lottning bestämd.

Företogs val av tjugufyra valmän för utseende av revisorer och revisors-suppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkningskaper och förvaltning; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit utsedda till valmän:

herr Anderson, S. Erik.	med 44 röster,
» Andersson, Elof B.,	» 44 » ,
» Andersson, Per,	» 44 » ,
» Bergström	» 44 » ,
» Bodin, L. Gunnar,	» 44 » ,
» Boman	» 44 » ,
» Ernfors	» 44 » ,
» Hagman	» 44 » ,
» Halvarsson	» 44 » ,
» Hansén	» 44 » ,
» Johansson i Friggeråker	» 44 » ,
» Larsén	» 44 » ,
» Nilsson i Kristianstad	» 44 » ,
» Nilsson i Malmö	» 44 » ,
» Norling	» 44 » ,
» Pålsson	» 44 » ,
» Rydberg	» 44 » ,
» Sandström	» 44 » ,
» Ström, Torsten E.,	» 44 » ,
» Strömberg	» 44 » ,
» Wahlmark	» 44 » ,
» Walles	» 44 » ,
» Wijkström	» 44 » ,
» Östergren	» 44 » .

Anställdes val av sex suppleanter för de valmän, som av kammaren fått i uppdrag att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkningskaper och förvaltning; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit utsedda till valmanssuppleanter:

herr Nilsson, Alexander,	med 24 röster,
» Velander	» 24 » ,
» Berling	» 24 » ,
» Rosén	» 24 » ,
» Bjurström	» 24 » ,
» Bodin, Karl W.,	» 24 » ,

sedan ordningen dem emellan blivit genom lottning bestämd.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 93, angående viss utvidgning av tjänstemannasamhället vid Mörby m. m.

Föredrogs och hänvisades till bankoutsittet Kungl. Maj:ts proposition nr 94, angående arvode till ledamöter av allmänt kyrkomöte.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 95, angående ökade lokaler för länsstyrelserna i Hallands och Örebro län.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 97, med förslag till förordning om upphävande av stadgan om skjutsväsendet den 22 juni 1911 (nr 63).

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 98, angående bidrag till skjutsentreprenader m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 99, med förslag till kungörelse om upphävande av § 5 i stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrörelse.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 100, med förslag om ändring i vissa delar av allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210).

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 101, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 102, med förslag till lag om ändrad lydelse av 23 § i lagen den 20 juni 1924 om landsting.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 104, angående anslag för de statsunderstödda växtförädlingsanstalterna.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 105, angående anslag till uppförande av byggnader för statens bakteriologiska laboratorium.

Föredrogs och hänvisades till bankoutsittet Kungl. Maj:ts propositioner: nr 106, angående bidrag av statsmedel till pensioner åt dels avlidne kriminalkonstapeln O. F. Forsells änka, dels ock förre kriminalkonstapeln S. V. Blomberg;

nr 108, angående rätt för förra folkskollärarinnorna Ebba Linnéa Sandberg och Anna Vendela Lekander, född Brovall, till viss tjänstårsberäkning för pension; samt

nr 109, angående pension åt mejerskan vid skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall Amanda Fredrika Edlund.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 110, angående avlösning av rekognitionsavgifter till Danviks hospital.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 111, om vissa ändringar i den vid lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk fogade åldersförteckningen.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 112, angående förstärkning av tionde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet den av herr *Pettersson, Anton*, väckta motionen, nr 239, om beredande av möjlighet att insända besvär över riksdagsmannaval med posten.

*Ang. stats-
verkets fond
av rusdrycks-
medel.*

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 12, angående Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel jämte i ämnet väckta motioner.

Uti den till riksdagen den 3 januari 1933 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1933/1934 hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels antaga ett i statsrådsprotokollet över finansärenden för nämnda dag återgivet förslag till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel, dels ock såsom kapitalökning för statsverkets fond av rusdrycksmedel för budgetåret 1933/1934 anvisa ett anslag av 46,000 kronor.

1 § i berörda förordningsförslag var så lydande:

Statsverkets fond av rusdrycksmedel är avsedd att, på sätt nedan sägs, bereda medel till åtgärder, ägnade att främja nykterheten, såsom undervisnings- och upplysningsverksamhet, understödjande av nykterhetsnämnder, uppdragande av olovlig tillverkning eller införsel av spritdrycker m. m.

I samband med Kungl. Maj:ts förenämnda förslag hade utskottet till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta motioner, nämligen

dels två likalydande, väckta den ena, nr 35, inom första kammaren av herr *A. J. Bärq* m. fl. och den andra, nr 64, inom andra kammaren av herr *A. Olsson* i Gävle m. fl., i vilka motioner hemställts, att § 1 i Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel måtte erhålla följande lydelse:

§ 1.

Statsverkets fond av rusdrycksmedel är avsedd att, på sätt nedan sägs, bereda medel till åtgärder, ägnade att främja nykterheten, såsom undervisnings- och upplysningsverksamhet samt understödjande av nykterhetsnämndernas verksamhet.

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena, nr 163, inom första kammaren av herr *J. Bergman* m. fl. och den andra, nr 166, inom andra kammaren av herrar *C. O. Johanson* i Huskvarna och *E. Ljunggren*, i vilka motioner hemställts,

Ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel. (Forts.)

1) att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts förslag till ändrade regler för statsverkets fond av rusdrycksmedel måtte medgiva, att de från alkoholhaltiga dryckers tillverkning och försäljning inflytande medlen finge för budgetåret 1933/1934 vara tillgängliga för statsregleringen, men att den nu befintliga rusdrycksmedelsfonden måtte lämnas obeskuren;

2) att riksdagen i överensstämmelse härmed måtte antaga i bilaga till motionerna infört förslag till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel att gälla för budgetåret 1933/1934;

3) att riksdagen måtte hemställa, att Kungl. Maj:t ville föranstalta utredning och framlägga förslag till nästkommande års riksdag, huru med de medel, som enligt förut gällande bestämmelser skulle avsättas till nämnda fond och till statsskuldammorteringen, för framtiden borde förfaras, varvid borde iakttagas, att statsregleringens beroende av inkomster från alkoholhanteringen icke finge göras varaktig.

I det vid motionerna I: 163 och II: 166 fogade förordningsförslaget hade för 1 § föreslagits följande lydelse, som i huvudsak överensstämde med 2 § i nu gällande förordning i ämnet:

Statsverkets fond av rusdrycksmedel är avsedd att användas för reglering av sådana ekonomiska förhållanden, som äro en följd av mera ingripande åtgärder till rusdryckshanteringens begränsande eller avveckling, varjämte bidrag ur fonden kunna lämnas för åtgärder till nykterhetens främjande.

I sistnämnda båda motioner hade subsidiärt föreslagits, att därest i strid med de i motionerna framställda yrkandena större delen av fondens nuvarande medel genom riksdagens beslut i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag eller i annan form skulle berövas densamma, 1 § i förordningen skulle erhålla följande avfattning:

Statsverkets fond av rusdrycksmedel är avsedd att, på sätt nedan säges, bereda medel till åtgärder, ägnade att främja nykterheten, i främsta rummet undervisnings- och upplysningsverksamheten i sådant syfte samt understödande av nykterhetsnämndernas verksamhet.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet anført:

»Vad departementschefen sålunda i olika avseenden föreslagit, synes utskottet böra av riksdagen godtagas. Detta innebär alltså, bland annat, att för tilläggsstatens finansiering tages i anspråk ett belopp av 83 miljoner kronor av rusdrycksmedelsfondens tillgångar. Härom gör utskottet hemställan under punkt 5:o av nästföljande utlåtande (nr 13).

Avkastningen för budgetåret 1933/1934 å den till 20 miljoner kronor uppgående återstående behållningen av rusdrycksmedelsfonden har beräknats till 950,000 kronor. Härav skola enligt statsverkspropositionen 904,000 kronor anvisas för olika nykterhetsändamål, medan återstoden skall tillföras fonden. Rörande det belopp, som sålunda bör till rusdrycksmedelsfonden för budgetåret 1933/1934 avsättas, 46,000 kronor, avgiver utskottet framdeles förslag, efter det riksdagen fattat beslut om ifrågavarande anslag för nykterhetsändamål.

Med avstyrkande alltså av de i ämnet väckta motionerna får utskottet nu hemställa, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å de av herrarn Berg m. fl., Bergman m. fl., Olsson i Gävle m. fl. samt Johanson i Huskvarna och Ljunggren väckta motionerna I: 35 och 163 samt II: 64 och 166, motionerna I: 163 och II: 166 i vad de avse förordningen om rusdrycksmedelsfonden samt begäran om viss utredning, må antaga det i statsrådsprotokollet över finansärenden den 3 januari 1933 återgivna förslaget till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.»

Ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel. (Forts.)

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Oscar Olsson, Carlsson* i Gävle, *Eriksson* i Stockholm, *Jeppsson, Svensson* i Grönvik och *Andersson* i Höör, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och de av herrar *Bergman* m. fl. samt *Johanson* i Huskvarna och *Ljunggren* väckta motionerna I: 163 och II: 166 samt med bifall till de av herrar *Bärg* m. fl. och *Olsson* i Gävle m. fl. väckta motionerna I: 35 och II: 64, måtte antaga i reservationen infört förslag till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel;

2) av herrar *Olof Olsson* och *Asplund*, som likväl ej antytt sin åsikt.

1 § i herr *Oscar Olsson*s m. fl. reservationsvis framlagda förordningsförslag överensstämde med motsvarande paragraf i det vid motionerna I: 35 och II: 64 fogade förordningsförslaget.

Herr **Olsson, Oscar**: Herr talman! Rusdrycksmedelsfonden kom till år 1913, under en tid, då det rådde betydligt mera idylliska förhållanden i världen än nu. Då till dags till och med hände det i riksdagen, att man kunde ha råd att taga i någon mån moraliska hänsyn i fråga om svenska statens budget. Man ansåg då, att det var på något sätt olämpligt att binda statens budget vid medborgarnas svagheter och laster och på den grundvalen söka draga in medel för budgetens täckande. Rusdrycksbruket och dryckenskapen ansågs ej vara precis lämpligt underlag vid beräkningen av inkomsterna för staten. Därför tänkte man också på det sättet, att staten så småningom skulle befrias från rusdrycksmedlen för budgeten. Dessa inkomster skulle dels användas direkt, omedelbart för botande av de revor, som dryckenskapen åstadkom i samhällsväven, och dels skulle en del pengar läggas på hög för att man, då tiden kom, skulle lätt nog kunna klara undan de ekonomiska svårigheterna för ett rusdrycksförbud. Det är som sagt mycket länge sedan dess. Tiderna ha ändrats och med dem också i hög grad den svenska riksdagens känslighet inför de vägar, på vilka inkomster böra tillföras statsverket. Finansministern visar också, att dessa förändrade tider ha medfört, att rusdrycksmedelsfonden, som nu är uppe i 103 miljoner, ej längre behöves för de uppgifter man en gång i tiden, 1913, föreställde sig kunna bestridas med densamma. Numera förutsättes ej med nödvändighet en budgetär särställning för dessa medel, och även nykteristerna äro nu för tiden tämligen överens med finansministern därom. Därför har det ej väckt alltför stor bestörtning eller alltför stor indignation i nykterhetslägret, att finansministern föreslår riksdagen att i dag plundra denna tillgång på större delen av dess innehåll, att taga 83 miljoner av dessa 103 och lägga dem till kassafonden. Men finansministern finner ändå, att en del av fonden bör räddas, bör stå kvar. Varför det då? Jo, som medelanvisning till en del speciella nykterhetsändamål, i främsta rummet sådana, som inte äro av den karaktär, att de under alla förhållanden måste komma att tillgodoses såsom led i den egentliga statsverksamheten. Nykterhetsfolket instämmer till fullo med finansministern på den punkten. Det ledsamma, som under de senaste åren har skett, är ju, att rusdrycksmedelsfonden har använts litet hur som helst i dessa nödtider av regeringarna, särskilt av den förra regeringen. Och vi komma ihåg det berömda s. k. rörsystem med tilloppsrör och avloppsrör från fonden, som väckte ganska stort löje, när man närmare tog och tittade på det. Vi äro från nykterhetshåll finansministern mycket tacksamma därför, att han vill göra ett slut på det skojet med fonden, men vi blevo ändå något betänksamma, då vi sågo, hur litet konsekvent finansministern var när det gällde att ställa

Ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel. (Forts.)

upp en barriär mot att på sätt, som jag nu har antytt, plundra den lilla fond, som skulle återstå. Visserligen säges det i § 1 av förslaget till förordning, att fonden skall användas till »åtgärder, ägnade att främja nykterheten, såsom undervisnings- och upplysningsverksamhet, understödjande av nykterhetsnämnder, uppdragande av olovlig tillverkning eller införsel av spritdrycker *m. m.*». Det är precis samma förhållande, som gjorde, att man enligt den gamla bestämmelsen kunde använda dessa medel till »med mera» av mycket tvivelaktig karaktär. Jag vill påminna herrarna om att till sådana »nykterhetsändamål» räknade man förra riksdagen till och med uppförande av sinnessjukanstalter. Man skulle nästan kunna få in vad som helst under detta »*m. m.*» efter det prejudikatet. Nästa gång skulle det kunna bli fängelser, som också kunna användas i nykterhetens tjänst. Det är detta »*m. m.*», som nykterhetsfolket är litet ängsligt för, liksom nykterhetsfolket ej kan bli överens med finansministern, då han anser, att »uppdragande av olovlig tillverkning eller införsel av spritdrycker» skulle höra till sådana nykterhetsändamål, som inte direkt böra tillgodoses som led i den egentliga statsverksamheten. Vad skall då den egentliga statsverksamheten avse i nykterhetskänseende, om inte att försöka beivra olagligheter på denna punkt?

På grund därav, herr talman, har man från olika håll framkommit med motioner för att man skulle kunna få ordna upp saken just i överensstämmelse med de principer finansministern vill ha gällande för fonden. Då har det naturligtvis uppstått den frågan: är det under sådana förhållanden nödvändigt med en så stor fond som 20 miljoner kronor? I en av de motioner, som ha framlagts, den av herr Bårg *m. fl.*, har det påvisats, att ifall fondens avkastning kunde begränsas till undervisnings- och upplysningsverksamhet och understödjande av nykterhetsnämnder, så skulle fonden nog kunna ytterligare beskäras, ehuru i motionen ej har angivits någon bestämd summa för denna ytterligare beskärning av rusdrycksmedelsfonden. Det lyckades ej i statsutskottet få fram ett definitivt förslag på grund av det tvivel, som uppstod rörande möjligheten att få proposition på en formulering från en minoritet i statsutskottet, som tog hänsyn till den synpunkten. I statsutskottet var det åtskilliga, som ville tillmötesgå nykterhetsfolket i detta deras krav på att 12 miljoner ställdes till förfogande ur rusdrycksmedelsfonden. Andra ansågo, att det vore lämpligare att ha 15 miljoner, andra tio, men de flesta voro böjda att gå på en summa av 12 miljoner kronor. Det skulle således ha blivit tillfälle för finansministern att i stället för 83 miljoner få taga 91 miljoner kronor från rusdrycksmedelsfonden till kassafonden, om dessa försök hade lyckats. För min del anser jag, att det nog kunde behövas med denna förstärkning av kassafonden. Jag hade ej haft något emot att gå den vägen, om den hade visat sig framkomlig, vilket den ju på grund av den befarade propositionsvägran i kamrarna ej gjorde. Då återstod för oss, som ansågo, att begränsningen för medlens användning måste införas, ej annat än att taga den summa, som Kungl. Maj:t hade föreslagit, men dessutom också kräva den spärr i fråga om användningen, som herrar Bårg och Bergman *m. fl.* ville ha. Jag är inte blind för att då skulle uppstå en viss svårighet. Om denna fond på 20 miljoner kronor bleve begränsad till sin användning på detta sätt, så kan man ju fråga sig: var skall då finansministern taga den halva miljon kronor, som fonden ej kan giva under årets lopp? Ja, jag skulle vilja säga: han får taga den i nödfall ur kassafonden. Får finansministern ifrån rusdrycksmedelsfonden lägga till kassafonden 83 miljoner kronor, så måste det väl ej kunna anses vara otillbörligt, så vitt riksdagen gör en så snäv budgeträkning beträffande inkomsterna, att det ej riktigt räcker. Det måtte väl då ej vara så himmelskriande, om det tages en halv miljon av dessa 83 miljoner i kassafonden för täckandet av det

Ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel. (Forts.)
hållet. Det är ju ändå 82 $\frac{1}{2}$ milj. kronor kvar, och det är en liten nått slant det också.

Det, som gör, att reservanterna ha vågat komma fram till kammaren med denna sin propos i överensstämmelse med herrar Bärge och Bergmans motioner beträffande begränsning av medelsanvändningen, trots att summan ej har blivit nedsatt under 20 miljoner, det är, att vi verkligen hade ett litet svagt hopp om att riksdagen skulle finna det billigt gentemot nykterhetsfolket att tillmötesgå dess krav på den punkten. Vi tycka, att det skulle vara en ren känsla av billighet och rättvisa från riksdagen. Här har riksdagen allt ifrån 1913 varit överens med nykterhetsfolket om att en stor fond skulle stå till förfogande för de direkta nykterhetsändamålen, för ett arbete, utfört mest genom frivilliga organisationer, ett förtjänstfullt arbete. När denna fond nu tages i anspråk till större delen för andra statsändamål så tyckte vi, att det skulle vara rätt så rimligt, om riksdagen då ville garantera återstoden av fonden för sådana ändamål, till vilka den ursprungligen var avsedd, innan de av mig påtalade manipulationerna började. Jag vet inte i hur hög grad dessa förhoppningar kunna infrias. Jag har redan antytt, att så stora äro de just inte, men jag anser mig på grund av den motivering jag har givit böra yrka bifall till den av mig m. fl. vid utlåtandet fogade reservationen.

Jag skulle vilja tillägga en liten sak. Det var nog ej omöjligt, att det fanns majoritet i statsutskottet för dessa synpunkter, men det fanns på vissa håll. Även bland vissa representanter för nykterhetssträvandena, den uppfattningen. Att man inte i år borde taga allt, som man kunde taga ur fonden, utan man borde låta några miljoner stå kvar, så att man kunde taga den nästa år, ifall de då skulle behövas. Det var således en strävan att få använda rusdrycksmedelsfonden som en sparbössa, vilken skulle avverkas så att säga i etapper, som gjorde, att majoritet för dessa synpunkter, som jag här har framlagt, ej kunde vinnas. Jag tycker inte, att statsmannatanken var så värst stor i det fallet. Jag tror verkligen, att vi vid denna riksdag hava all anledning att söka sörja för, att kassafonden får en så stark ställning som möjligt. Därför kan jag inte heller på grund av detta motiv avvika från min ståndpunkt, utan yrkar som sagt bifall till min med fleras reservation.

Herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Jag skall bara be att få säga ett par ord med anledning av att kammaren nu går att besluta om den första stora delen av det budgetförslag, som regeringen har framlagt.

Diskussionen gäller här närmast frågan om formuleringen av bestämmelserna för rusdrycksmedelsfonden, och i den punkten ber jag, såsom en förklaring av regeringens proposition, få omtala, att, då detta förslag uppgjordes och bestämmelserna om den nya rusdrycksmedelsfonden utformades, skedde det icke utan förbindelse med de närmast intresserade nykterhetskretsarna. Men ännu vid den tiden, alltså under höstens lopp, hade man icke inom dessa kretsar kommit fram till den uppfattning, som ligger till grund för den av nykterhetsvänner till betänkandet fogade reservationen. Jag kan i stället säga, att denna reservation, som vill begränsa användningen av de speciella rusdrycksmedlen till en mycket liten krets av ändamål — den uppfattningen representerade jag själv närmast, men med anledning av att man på nykterhetsvänligt håll ansåg, att det skulle vara önskvärt, att ändamålet kunde utvidgas, har regeringens proposition fått den form, som den fått. Det är klart, att man i det fallet icke kan ha några mycket utpräglade meningar; det är en omdömesfråga, huruvida det är önskvärt, att dessa spritmedel skola användas endast till undervisnings- och upplysningsverksamhet samt understödande av nykterhetsnämnder, eller om man vill sträcka ut området till

Ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel. (Forts.)

att även omfatta sådana sociala företeelser, som ha närmare samband med rusdrycksbruket. Då man nu på nykterhetshåll kommit till en uppfattning, som jag för min del tror vara den riktigare, nämligen att dessa medel böra reserveras för en mera begränsad användning, skulle jag för min del icke sett ned någon besvikelse, om man inom utskottet hade gått på den linjen, som framförts från nykterhetshåll, under den bestämda förutsättningen att man begränsar fondens storlek ytterligare, låt oss säga till 10 miljoner kronor. Om man vill göra en begränsad användning av medlen på sätt reservanterna tänkt sig, anser jag för min del, att det icke är skäligt att under nuvarande förhållanden tänka sig fonden så stor som 20 miljoner kronor. Vill man gå ned till hälften, så förefaller det mig vara den mest rationella utvägen. Då utskottet emellertid icke kunnat enas om den linjen, anser jag, att det riktigaste är, att man följer utskottsmajoriteten och utsträcker användningen, enär i annat fall över en halv miljon kronor ytterligare måste anskaffas, om man följer reservanterna. Jag ber sålunda att få förorda utskottsmajoritetens förslag i detta hänseende.

Men jag begärde ordet också för att tillfoga, jag vet icke om jag skall säga ett tack för det sätt, på vilket hela denna tilläggsstat blivit behandlad av utskottet, och jag förmodar, att den också kommer att behandlas på samma sätt av kamrarna, eftersom i det fallet inga delade meningar förekommit inom utskottet.

Var och en vet, att när propositionen framlades, väckte det ganska stora betänkligheter, vilka kommo till uttryck även i remissdebatten, att, såsom det hette, alla reserver blivit tagna i bruk. Liknande betänkligheter ha icke sakens inom regeringen, men resultatet av regeringens överläggningar blev, att detta var den enda utvägen. Under remissdebatten höjdes röster för, att andra vägar borde väljas och att man icke, såsom här skett, borde sopa rent för en eventuell efterträdare. Jag vill med tillfredsställelse konstatera, att man inom statsutskottet vid ett närmare övervägande av det ekonomiska läget och av de olika utvägar, som stå till buds för att klara utgiftsstaten, kommit till den uppfattningen, att det trots allt icke finnes någon mera framkomlig väg att gå än den, som regeringen valt, och jag vill endast uttala min erkännanshet för det förslag, som föreligger från statsutskottet.

Herr **Bergman**: Herr talman! Det tjänar ju icke mycket till att här utförligare motivera sin ståndpunkt i denna fråga, ty utgången är given på förhand. Utskottets såväl majoritet som minoritet har accepterat Kungl. Maj:ts förslag om konfiskation av större delen av rusdrycksfondens medel. Vad meningsskiljaktigheten inom utskottet gäller, är endast användningen av de medel, som kunna anvisas för olika nykterhetsändamål, och detta är ju i och för sig en mycket viktig fråga. Men den stora huvudfrågan var väl dock, om fondens kapital skulle väsentligen spolieras eller ej. Det är ganska egendomligt, att man kunnat komma till enighet om detta, som ju direkt och uppenbart strider mot år efter år givna deklARATIONER från så många intresserade parters sida. Fondens medel äro för övrigt till största delen nedlagda i bostadslån. Man kan alltså icke utan vidare komma åt detta bundna kapital, man måste, såsom av en annan proposition närmare framgår, låna upp medel till motsvarande belopp. Det är ju en rätt egendomlig manipulation att låna pengar för att komma åt rusdrycksmedelsfondens medel. Då vore det ju minst lika enkelt att begära att få upplåna pengarna direkt. Meningen är ju emellertid nu att för framtiden ordna det så, att fondens medel komma att alldeles försvinna såsom en särskild fond. Jag förmodar, att vår nuvarande nådiga regering kommer att gå till historien under namnet »konfiskationsregeringen»;

Ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel. (Forts.)

det vore i varje fall ett särdeles betecknande namn. Den börjar med att konfiskera rusdrycksmedelsfondens och skuld amorteringsfondens medel, och om den får leva och ha hälsan, kommer den kanske också att konfiskera väldiga massor av enskild egendom.

För ögonblicket skall jag icke närmare ingå på jämförelsen mellan utskotts-majoritetens och reservanternas förslag; jag har i detta fall icke mycket att tillägga till vad den förste ärade talaren sade, då han yrkade bifall till reservanternas förslag. Det brukar ju alltid heta, att nykterhetsrörelsen främjas bättre på upplysningens väg än genom lagstiftning och tvångsåtgärder. Här är nu ett tillfälle att bereda möjlighet till nykterhetsverksamhet på upplysningens väg genom att låta det finnas tillräckliga medel för just det ändamålet.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall fonden visserligen användas till upplysningsverksamhet, men också till flera andra ändamål, såsom uppdagande av olovlig tillverkning eller införsel av spritdrycker m. m. Om sistnämnda ändamål också skall främjas genom dessa medel, blir det icke mycket kvar för upplysningsverksamheten, ty för uppdagande av olovlig tillverkning eller införsel av spritdrycker fordras det mycket pengar. Om jag icke misstager mig, beräknas det, att man i år kommer att behöva ej mindre än 700,000 kronor för det ändamålet, och det blir naturligtvis mera med tiden. Det göres alldeles för litet mot den olagliga alkoholhanteringen. Denna trafik borde klämmas efter på ett helt annat sätt än som sker, och det kommer att kosta ytterligare penningar. Huru mycket som då kommer att bli kvar för nykterhetsorganisationernas räkning, kan man lätt räkna ut, och under sådana omständigheter anser jag det riktigaste vara att följa den väg, som reservanterna anvisat och begränsa användningen av räntemedlen — det är givetvis endast räntemedel det praktiskt taget är fråga om — till undervisnings- och upplysningsverksamhet samt understödande av nykterhetsnämndernas verksamhet. Dessa nykterhetsnämnder komma också att få stora behov av anslag, om de verkligen skola utföra sin uppgift på riktigt sätt. Det har ju nyligen utarbetats ett förslag för deras framtida mera effektiva verksamhet, vilket för sitt genomförande förutsätter betydande kostnader. Att då inskränka maximum av det som för alltsammans skulle stå till buds till ungefär 800,000 kronor och inom denna summa tillgodose en sådan massa behov, som de i regeringsförslaget nämnda, inklusive det, som jag nämnde först i mitt anförande, nämligen uppdagande av olovlig sprithantering och allt vad därmed sammanhänger, förefaller mig alldeles orimligt.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Oscar Olsson med flera avgivna reservationen.

Häri instämde herr *Holmgren*.

Herr **Nilsson, Johan**, i Malmö: Herr talman! Man skulle av den förste ärade talarens anförande kunna få den uppfattningen, att det här gäller att taga ställning för eller emot nykterhetsfolkets krav. Så är dock ingalunda fallet. För egen del har jag alltid tillhört dem här i kammaren, som försökt gå längst, då det gällt att ge anslag till främjande av upplysningsverksamheten rörande nykterheten. För min del är jag emellertid ändock emot en sådan princip, som att man en gång för alla skulle slå fast ett bestämt belopp för ett särskilt ändamål. Det skulle nog vara idealiskt, om vi så kunde fördela statens tillgångar, men det förefaller mig vara lämpligast, att man fördelar statens tillgångar med hänsyn till behoven. Om man har låt oss säga 500,000 kronor anvisade för spridande av nykterhetsupplysning, men man å

Ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel. (Forts.)

andra sidan inte har några medel, varmed man kan uppdaga olovlig handel och smuggling av spritdrycker, skulle jag för min del inte draga i betänkande att för sistnämnda ändamål taga erforderligt belopp från det anslag, som en gång för alla bestämts för nykterhetens främjande. Jag anser nämligen den gren, som man här har framför sig, vara en mycket viktig detalj i kampen mot missbruket av spritdrycker. Hade man i utskottet på nykterhetssidan kunnat ena sig om någon av de linjer, som här angivas, tror jag också, att utskottet skulle ha ställt sig välvilligt till ett sådant förslag. Nu ville en nykterhetsrepresentant i 1 § av förordningen utesluta orden »m. m.» Andra återigen ville sätta punkt efter ordet »nykterhetsnämnder» och stryka hela sista raden, vilket ungefär är samma förslag, som reservanterna här framlagt. Detta har jag för min del ansett mig icke kunna gå med på, därför att arbetet på nämnda område representerar ett intresse så stort som något i dessa tider och bör icke skjutas åt sidan.

Jag ber därför, herr talman, att kort och gott få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Petré: Herr talman! Av herr finansministerns yttrande framgick tydligt, synes det mig, att herr finansministern har mest sympati för en sådan linje, att, när nu fonden på detta sätt decimeras, de anslag, som utgå ur fonden, skulle inskränkas i enlighet med vad reservanterna föreslagit. Han nämnde dock, att detta är en omdömesfråga och att man på den punkten inte kan hava någon utpräglad mening. Jo, på en punkt kan man hysa en mycket utpräglad mening, och det är den punkten, jag nu skall be att få belysa. Ty när nu fonden så högst betydligt decimeras, kunna enligt mitt förmenande vägnande invändningar framställas mot en sådan anordning, att det likväl alltjämt skall av fonden bestridas en del anslag, som erfordras för sådana utgifter, vilka under alla förhållanden författningsenligt måste utgå. Jag syftar därvid särskilt på statsbidragen till de erkända alkoholistanstalterna, till vilka statsbidrag skall utgå enligt en kungl. kungörelse, utfärdad på grund av riksdagens beslut.

Nu veta vi ju, att i följd av det alltjämt ökade behovet av platser på alkoholistanstalterna ha ett par av de erkända alkoholistanstalterna nyligen företagit högst betydande utvidgningar, och det finns ytterligare en erkänd alkoholistanstalt, som planerar förflyttning till annan ort för att därigenom erhålla ökat platsantal. Dessa utvidgningar av de erkända alkoholistanstalterna få ju till följd, att statsbidraget till erkända anstalter inom riket automatiskt måste komma att höjas. Skall nu alltså under den närmaste tiden ett förhöjt anslag utgå till de erkända alkoholistanstalterna — vilket, som nämnts, blir nödvändigt — så innebär ju detta, att det, med ett bifall till utskottets hemställan, blir så mycket mindre medel kvar till andra nykterhetsfrämjande åtgärder såsom till upplysningsverksamhet och till understödjande av nykterhetsnämndernas arbete. Men då vill jag fästa uppmärksamheten på att en sådan utveckling står i uppenbar strid mot det beslut, som fattades under fjolårets riksdag. På grund av ett utlåtande från statsutskottet, däri framhölls, att det för att göra nykterhetsnämndernas arbete mera effektivt behövdes ökat statsbidrag för detta ändamål, beslöts nämligen då att höja maximum av statsbidraget till nykterhetsnämnd, vilket förut var 500 kronor, till 1,000 kronor, varjämte i särskilda fall bidraget skulle kunna utgå med ytterligare 500 kronor. I samband därmed höjdes anslaget ganska väsentligt och bestämdes till 92,000 kronor.

Jag vill också fästa uppmärksamheten på att socialministern i den förra ministären vid framläggande av förslaget till ny alkoholistlag, vilket förslag in-

Ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel. (Forts.)

nebar en högst betydande utvidgning av lagens tillämplighetsområde, särskilt framhöll, att förutsättningen för en dylik utvidgning borde vara att det förebyggande arbetet bedrevs mera rationellt, mera effektivt. Han förutsatte, att härför skulle krävas ökat statsbidrag till nykterhetsnämnderna och räknade med att framdeles detta bidrag skulle kunna tänkas uppgå till så högt belopp som 200,000 kronor. Det förstår ju envar, att när nu fonden blir i så hög grad decimerad och ur densamma fortfarande måste utgå statsbidrag till de erkända alkoholistanstalterna, blir givetvis följderna, långt ifrån att anslaget till nykterhetsnämndernas verksamhet kommer att ökas, det kommer tvärtom att minskas.

Den som, trots att staten nu har stort behov av inkomster av rusdrycksmedlen, dock önskar, att alkoholismen skall bekämpas så kraftigt som möjligt och att i så stor utsträckning som möjligt den fattigdomsalstrande alkoholkonsumtionen skall minskas, måste också önska, att det alltjämt skall bli möjligt att erhålla medel till ett effektivt nykterhetsnämndsarbete. Och då herr Oscar Olssons reservation, om den följes, är bättre ägnad att medverka till ett sådant resultat än utskottets hemställan, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till denna reservation.

Herr Bärq: Herr talman! För mig har det varit tydligt, och det långt innan jag undertecknade den av mig framburna motionen, att det önskemål, som hystes på åtskilliga håll inom nykterhetslägret, att man skulle även under denna ekonomiskt påfrestande tid bevara rusdrycksmedelsfonden obeskur, att det önskemålet, säger jag, inte gick att realisera. Erfarenheten under årens lopp borde ha lärt oss att ett fasthållande av sådana doktriner inte under alla omständigheter kan lyckas. De ord, jag här yttrar, kunna därför kanske med större fog riktas till nykterhetsfolket självt än till kammarens ledamöter, och ville jag nå förstnämnda kategori, kunde jag ju ha tillfälle därtill på annat sätt än nu, men jag begagnar likväl denna möjlighet.

Det är inte första gången man ifråga om nykterhetsvärlden gjort den erfarenheten, att man där gapar över så mycket, att man på förhand vet, att man kommer att förlora på det. Jag har varit i tillfälle att höja varningsord åt den sidan även i denna fråga, men till de orden har man inte lystrat. Nu framgår det här tydligen, att man icke ens bland nykterhetsrepresentanterna i utskottet kunnat ena sig om en framkomlig linje, som kunde lända deras egna intressen till fromma. Det framgår ju av finansministerns eget anförande, att han för sin del inte skulle varit obenägen att gå med på en linje — tvärtom förordade han en sådan — varigenom man gjort en begränsning av medelsanvändningen från rusdrycksmedelsfonden så att de speciella intressen, som legat nykterhetsfolket närmast om hjärtat kunnat bli tillgodosedda på ett tryggare sätt för framtiden. Jag vet mycket väl, att finansministern å sin sida gjort avvikelse från vad han själv tycker vara riktigt, då han gick till mötes uttalade önskemål att bevilja anslag från fonden för så många ändamål som möjligt. För mig är det inte någon väsentlig sak, om fonden är stor eller liten. Jag skulle nästan vilja säga, att från synpunkten av de intressen, som jag företräder här, är det bättre att ha en liten fond, som inte lockar till ingrepp därför att den förfogar över så många miljoner, som kunna tagas i anspråk vid påfrestande tillfällen i fortsättningen. Efter 1933 kommer 1934, och den, som får i uppdrag att upprätta budgetförslaget då, kommer säkerligen att få minst lika mycket bekymmer som den nuvarande finansministern haft för sin budget. Jag skulle vilja säga, att genom den uppläggning, som frågan nu fått, blir det ett direkt erbjudande till vederbörande finansminister år 1934 att taga ett ytterligare grepp i denna fond. Hade man nöjt sig med att be-

Ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel. (Forts.)

stämman fondens kapital till ett mindre belopp, förefaller det mig, som om farhågorna för fondens användande för främmande ändamål blivit mindre än de nu bliva. Jag säger, att för mig är det ingen väsentlig sak, om fonden är stor eller liten. Vad jag tycker efter allt, som förekommit i denna fråga under loppet av många år, är det, att man borde kunna finna på ett säkrare sätt än ett beviljande av anslag i vanlig ordning innebär, för att kunna tillgodose önskemålet från nykterhetsfolkets sida om en liten slant, som finge användas för de samhällsgagnande uppgifter, nykterhetsfolket anser vara de mest vitala i sin strävan, nämligen upplysningsverksamheten och stödandet av nykterhetsnämnderna. När man nu lägger in bland de ändamål, för vilka avkastningen skall användas jämväl vad statsutskottet här föreslår, betyder det ju, att dessa uppgifter, dessa ändamål — jag tager till exempel ett sådant som uppdragande och bekämpande av olovlig sprithantering — bliva så vittomfattande, att hela avkastningen av dessa 20 miljoner inte på långt när ensam kan täcka behovet. Visserligen räcker avkastningen till för finansieringen av spritpolisen, men tullverkets mångskiftande uppgifter för att fullgöra bevakningsskyldigheten på detta område sluka ofantligt mycket större belopp än vad som utgår till spritpolisen. Detta är således ett sätt, varmed man realiter inrangerar de så kallade nykterhetsanslagen bland alla de vanliga anslag, som trängas inom budgeten såsom om de förra också skulle beviljas på vanligt sätt. Jag skulle vilja tillägga, att det är beklagligt, att inga yrkanden motionsvis framförts, så att det hade gått för sig att vid avgörandet få prövning av ett yrkande formulerat i enlighet med tankegången i den motion jag framburit. Men jag har varit barnslig nog att denna gång böja mig för önskningsar, att man inte skulle frambära ett yrkande om nedskrivning av fonden till exempelvis 10 miljoner. Hade jag emellertid framlagt detta yrkande, så förefaller det som om det skulle ha gått att vinna en samlingslinje inom utskottet för ett sådant yrkande, och att det också måhända gått att få igenom det inom kamrarna. Hade ett sådant förslag bifallits, skulle frågan ha avförts från diskussion för åtskilliga år framåt och man hade tillgodosett de rimliga kraven från nykterhetsfolkets sida.

Nu föreligger ingen möjlighet härtill. Jag har då intet annat att göra, så hopplöst och inkonsekvent det kan synas, än att yrka bifall till den första reservationen. På annat sätt kan jag inte markera min ställning till frågan om begränsning av medelsanvändningen. Jag säger »inkonsekvent», därför att jag inser väl, att under denna besvärliga tid har man knappast rätt att handla på det sättet, att man reserverar medel för framtida ändamål, under det att man behöver dem för dagsbehovet, när detta gör sig så starkt gällande som nu. Ty även om det inte gäller mera än en halv miljon kronor, så har summan sin betydelse under en tid, då det gäller att sopa i hörnen efter intäkter. Hade man däremot haft en fond, så pass liten, att avkastningen därav kunnat giva vad man bland nykterhetsfolket önskar och anser tillräckligt, men icke mera, kunde inga rimliga anmärkningar ha framställts mot att man gjort den begränsning för medlens användning, som här föreslås i reservationen.

Med dessa ord, herr talman, har jag velat ge en liten förklaring till att jag, trots att det bär mig i viss mån emot, likväl ansluter mig till reservationen.

Herr förste vice talmannen: Jag känner mig i någon mån högtidligt stämd, herr talman. Det är nämligen första gången, jag tager till orda i en nykterhetsfråga. Men jag hoppas, att detta inte kommer att bli någon vana.

En av mig antecknad blank reservation är fogad till betänkandet, och det är dess innebörd jag vill i någon mån förklara. Den innebär ett ganska vidsträckt missnöje. Jag är missnöjd med majoriteten och missnöjd med mi-

Ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel. (Forts.)

noriteten i utskottet. Jag är missnöjd med departementschefen, ja, jag är överhuvud taget missnöjd. Jag representerade inom statsutskottet en ståndpunkt, som jag tyckte var mycket klok och förständig, om jag nu själv skulle säga det. Jag resonerade som så: Vi skola å ena sidan begränsa summan och å andra sidan begränsa verksamhetsområdet, så blir det bra. Vi skola se till att vi få in pengar i inte alltför rikt mått, och vi skola sedan inte heller ha alltför många uppgifter. Jag tyckte, att man på den vägen vann vissa fördelar. Å ena sidan fick man ju reda på, vad man hade att räkna med i fråga om penningmedel, och man kunde med ledning härav planera och lägga till rätt för sig. Å andra sidan tänkte jag mig, att man med denna mindre summa skulle kunna vara något så när fredad. Ty 20 miljoner är en farligt stor penningssumma. Den måste ju lysa i ögonen på vilken finansminister som helst av vad färg som helst och av vilken nykterhetssort som helst. Jag tyckte därför, att detta var ett storartat förslag, en fin och vacker ståndpunkt. Och nu hör jag till min ledsnad, att departementschefen haft ungefär samma utgångspunkt som jag, men att han av en eller annan anledning fallit offer för rövare och våldsvarkare och gått ifrån denna kloka ståndpunkt. Ty egentligen, som saken nu ligger, är det han, som rört ihop det hela. Det måste man nämligen säga om vad som här föreslås som det verksamhetsområde, inom vilket pengarna skulle användas, att nog falla inom detta mycket heterogena uppgifter. Det är visserligen sant, att allt sådant där är en omdömesfråga, men hur man skall kunna få uppdragande av olovlig tillverkning eller olovlig införsel av spritdrycker att betyda en alldeles speciell upplysningsverksamhet, som herr Johan Nilsson i Malmö tänkte sig, det kan jag uppriktigt sagt inte begripa. Och vad som ligger bakom uttrycket »med mera», är jag nästan glad att inte behöva få veta, vid tanke på vad som går före.

Resultatet har nu blivit, att nu stå vi nykterister här. De, som befinna sig bland majoriteten få 20 miljoner — tro de. Vad de egentligen få, äro de väl själva inte på det klara med. Nykteristerna i minoriteten ha, som herr Oscar Olsson uttryckte sig, »ett litet hopp». Jag tror, att herr Bärg uttryckte sig bättre, då han lät skymta för oss den där lilla hunden i fabeln, som gapade över mycket, och som på grund därav, som vi veta, miste hela stycket. Och så står undertecknad här utan att ens kunna få sin klokskap ställd under proposition. Och det är nästan bedrövligare än allt annat. Nå, det finns väl i alla fall »ett litet hopp», och det är, att vi herrar nykterister bli något klokare i fortsättningen och draga nytta av erfarenheten!

Herr talman, jag har intet yrkande!

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Herr talman! Den siste ärade talaren började sitt anförande med att förklara, att han kände sig så högtidlig, därför att han första gången yttrade sig i en nykterhetsfråga. Men jag skulle vilja sticka in en liten varning där: Han bör väl inte vara högtidligare än att han kan förstå motståndarnas mening. Jag vill då poängtera, att jag inte alls jämfört uppdragande av olovlig sprithantering och smuggling med något slags upplysningsverksamhet. Men jag anser, att när det finns en fond som denna, kan man mycket väl inte bara nöja sig med att av dess avkastning anslå medel för nykterhetsupplysning, utan också därav anslå medel till dessa arbetsuppgifter vid våra kuster, som vi allesamman känna till genom tidningarna, ty de beröra förhållanden, som vi behöva förändra och förbättra. Det är ingen trevlig verksamhet denna hantering, som vi dagligen bliva påmint om. Då det nu, som sagt, finns en fond som denna, anser jag, att den lika

Ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel. (Forts.)

mycket fyller sitt ändamål, om man anslår medel ur densamma till bekämpande av dessa slag av brottslig hantering som att man därur anslår medel till befrämjande av nykterhetsupplysning. Jag har därmed inte sagt, att det är upplysningsverksamhet man i förra fallet bedriver, men har sagt och menat, att man då bekämpar en verksamhet, som är skadlig för landet. Om man alltså tager av denna fonds avkastning — rusdrycksmedelsfonden, som den ju heter — för att bekämpa spritsmuggling, olovlig handel och hembränning, så tror jag inte att man därigenom går fondens ändamål för nära.

Herr förste vice talmannen: Herr talman! Vad nu »högtidligheten» angår, så lade jag själv märke till att den försvann ganska hastigt. Men det är närmast en annan reflexion, jag gör i samband med den siste talarens yttrande, och det är den, att ofta förhåller det sig så, att man glömmer bort vad man sagt. Herr Johan Nilsson sade i sitt första anförande, att uppdagande av olovlig handel och smuggling av spritdrycker var en mycket viktig detalj i upplysningsarbetet. Det var dessa båda ting som jag hade litet svårt att få att gå arm i arm.

Herr Petrén: Herr Johan Nilssons i Malmö yttrande, som ju i huvudsak utgjorde ett försvar för att även anslag för uppdagande av olovlig tillverkning eller införsel av spritdrycker skulle utgå från rusdrycksmedelsfonden, är väl närmast att förstå som en tillstyrkan till första paragrafen i utskottets förslag med punkt efter ordet »spritdrycker», det vill säga med uteslutande av uttrycket »m. m.». Men som herr förste vice talmannen framhållit, är detta »med mera» ägnat att inge stora beänkligheter. Jag sökte i mitt yttrande närmare utveckla, vad detta »med mera» skulle få för följder, och visade, att det innebär anslag ur fonden till vissa i författning bestämda ändamål, där anslagsbehovet kommer att automatiskt ökas, så att det blir mindre och mindre medel kvar för det egentliga ändamålet.

Jag ber fortfarande att få yrka bifall till herr Oscars Olssons m. fl. reservation.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Oscar Olsson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bergman* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 12, röstar
Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Oscar Olsson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som

Ang. statsverkets fond av rusdrycksmedel. (Forts.)
ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 jämte i ämnet väckta motioner.

*Anslag till
bekämpande
av arbets-
lösheten.*

Punkten 1.

I förevarande proposition, nr 2, hade Kungl. Maj:t under punkten V. B. 8 föreslagit riksdagen att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 till bekämpande av arbetslösheten anvisa ett reservationsanslag, att användas enligt i statsrådsprotokollet över finansärenden den 3 januari 1933 angivna grunder, av 42,000,000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehäft två likalydande motioner, väckta den ena, nr 59, inom första kammaren av herr *K. G. Westman* m. fl. och den andra, nr 149, inom andra kammaren av herr *O. Olsson* i Kullenbergstorp m. fl., i vilka hemställts, att riksdagen måtte vid beviljande av reservationsanslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 till arbetslöshetens bekämpande i fråga om anslagets användning meddela bestämmelser i överensstämmelse med vad i motionerna anförts.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på återopade grunder hemställt,

a) att riksdagen måtte å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 till bekämpande av arbetslösheten anvisa ett reservationsanslag av 42,000,000 kronor, att användas enligt i statsrådsprotokollet över finansärenden den 3 januari 1933 angivna grunder samt i överensstämmelse med vad utskottet i detta avseende förut under punkten anförte; samt

b) att herrar *K. G. Westmans* m. fl. och *Olssons* i Kullenbergstorp m. fl. berörda motioner, I: 59 och II: 149, måtte anses besvarade genom vad utskottet förut anförte och under a) hemställt.

Vid förevarande punkt hade reservationer anmälts

1:o) av herrar *Lindblad*, *Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson*, *Asplund*, *Pauli*, *Anderson* i Råstock, *Törnkvist* i Karlskrona, *Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Höör, *Jonsson* i Eskilstuna och *Norsell*, vilka ansett, att utskottets motiveering bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade;

2:o) av herrar *Kvarnzelius*, *Jeppsson* och *Carlsson* i Gävle, som dock ej angett sin mening.

Herr Olsson, Oscar: Herr talman! I remissdebatten fick man ju från alla håll, från alla politiska partier höra en önskan, att man måtte kunna sammanföra alla goda krafter här i landet för att därmed få en nationell samling till stånd vid bekämpande av arbetslöshetseländet. Det ser också ut, som om statsutskottet skulle ha lystrat till denna önskan, då nu statsutskottet kommit med ett fullkomligt enhälligt utlåtande i fråga om det beslut, statsutskottet här föreslår riksdagen att fatta. Nå, det är ju också huvudsaken. Ser man på motiveringen, så gäller skiljaktigheten i den delen endast 1 miljon av de 42 miljoner, som här anvisas. Den miljonen är emellertid viktig nog, då det visat sig, att de medel som ställas till departementschefens direkta förfogande ofta kunnat användas på sådant sätt, att effekten av medelsanvändningen bli-

Anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

vit synnerligen stor i jämförelse med effekten av de medel, som i vanlig ordning ställas till förfogande vid bekämpande av arbetslösheten. Då det här var fråga om en tilläggsstat, syntes det ganska naturligt, att medlen för denna tilläggsstat skulle ges på samma villkor som gälla för medlen på den gamla staten. Detta är egentligen en så pass naturlig sak, att man kan tycka, att den inte behöfve särskilt debatteras, såvitt det inte finns några anmärkningar att framställa i fråga om användandet av medlen på den gamla staten. Man har emellertid i utskottet varit överens då det gällt 41 av dessa 42 miljoner att låta det gå på de gamla villkoren. Men då det gällde denna enda miljon, kom det fram proposer om skrivelseförslag, som en hel del av utskottets medlemmar tyckte voro litet egendomliga. Det är speciellt den andra meningen från slutet på sista stycket före anslagstillstyrkandet, som kan väcka en del blandade känslor. Den lyder på följande sätt:

»Utskottet vill sålunda understryka angelägenheten därav, att anslaget icke kommer till sådan användning, att menliga verkningar uppkomma för annan enskild verksamhet av liknande art med härav följande faror för därstädes ökad arbetslöshet.»

När vi började undersöka, varför denna mening skulle komma in, fingo vi först det mycket tillmötesgående svaret, att det var en ren välvilja mot Kungl. Maj:t, att det var för att hjälpa Kungl. Maj:t att avslå ohemula krav från näringsidkare, som annars kunde tänkas översvämma Kungl. Maj:t. Det var ju inte så underligt, att vi tyckte det var tämligen onödigt att på grundval av en sådan konstruktion skriva in denna mening. Så småningom fingo vi då klart för oss, att avsikten var en annan. Det hade på sina håll väckt oro, att vissa företag i Norrland, vid Indalsälven, hade fått anslag av dessa pengar, varigenom visserligen mycket arbete kommit i gång och många arbetslösa blivit hjälpta, men, som man sade från Ådalen, risk kunde tänkas uppstå för driftsinskränkningar hos företag vid Ångermanälven i framtiden på grund av att konkurrenterna fått mera arbete. Vi tyckte inte heller att detta var en så trevlig motivering för skrivsättet, ty det var ju faktiskt att uppmuntra folk att på grund av enskilda ekonomiska intressen, verkliga eller förmenta, ställa sig i vägen för åtgärder av Kungl. Maj:t. Vi ansågo därför, att punkten borde gå ut.

Mot den sista punkten, nämligen att dessa stödåtgärder skulle vara av rent tillfällig karaktär, hade vi reservanter ingenting alls att anmärka. När vi fingo reda på, att det var en helt naturlig försiktighetsåtgärd, innebärande att Kungl. Maj:t anbefalldes att se till, att det inte genom dessa bidrag bleve några farliga konsekvenser för en fortsatt understödsverksamhet, så sade vi: Nå, är det så, att herrarna äro ängsliga på den punkten, så gärna det!

Påståendet att motiveringen skulle innebära en särskild välvilja mot Kungl. Maj:t kommer emellertid i en egendomlig belysning genom ett annat förhållande. Nog tror jag och många med mig, att man velat göra ett allvarligt försök att utan något slags misstroende lösa denna stora fråga så långt det går. Men det verkar i alla fall på mig litet kitsligt, då det säges, att utskottet vill tillstyrka, att detta belopp stülles till Kungl. Maj:ts förfogande »för att efter vederbörande myndigheters hörande användas för ifrågavarande ändamål». Jag undrade i utskottet, vad det skulle betyda, att man undervisade Kungl. Maj:t om grundlagens bud och underströk, att i detta fall skulle Kungl. Maj:t följa grundlagens bud. Om herrarna titta mycket noga på vad här står, skola herrarna finna, att det rent av är majoritet i utskottet mot denna lilla förmaning till Kungl. Maj:t. Av utskottsdebatten framgick tydligt, att även de övriga som reserverat sig, utom herr Lindblad m. fl., tyckte att det såg litet konstigt ut. När motiveringen för denna konstighet i

Anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)
 skrivsättet kom fram, fingo vi reda på, att Kungl. Maj:t i ett fall inte hört arbetslöshetskommissionen och inte hört socialstyrelsen och inte hört kommerskollegium. Jag vet inte, huruvida det var meningen, att Kungl. Maj:t skulle höra alla tre eller bara en av dem eller några flera, men så småningom tyckte jag det framgick av diskussionen, att Kungl. Maj:t alltid skulle höra arbetslöshetskommissionen i dessa saker. Det hade varit tydligare, då man här tänker på verkningarna för annan enskild företagsamhet, om man sagt, att när det gäller stöd åt företag vid Indalsälven, skall man höra representanter för Ådalen, och tvärtom, och i fråga om hörandet av myndigheter borde arbetslöshetskommissionen få bestämma, vilka som skulle höras.

Jag tycker verkligen, att sådana nålstyng, som denna utskottets formulering innehåller, äro inte precis tecken på en vilja till samförstånd för arbetslöshetens bekämpande från de borgerliga partiernas sida. Man kan ju säga, och det medger jag också, att det är en småsak, detta, som inte kan till någon större effekt föranleda. Men vi reserverar ha ändå tyckt, att det var liksom litet renligare att säga ifrån, att dessa nålstyng observerats. Vi ha tyckt det var onödigt. Jag tror, herr talman, att för den händelse vi skola ha utsikter här i riksdagen att gå fram något så när i enighet, när det gäller denna för vårt folk så stora, så ödesdigra frågas lösning, så skall man inte — för att använda ett parlamentariskt uttryck — handla litet smått från den ena sidan.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till den i utskottet av herr Lindblad m. fl. avgivna reservationen.

Herr Reuterskiöld: Herr talman! Jag är visserligen oviss, huruvida det egentligen är lämpligt att i detta sammanhang säga vad jag har att säga, eller om jag inte borde gjort det redan vid det tidigare tillfälle, då jordbruksutskottets förslag angående egnahemslänefonden var före. Vad jag vill erinra mot det föreliggande betänkandet avser nämligen hela detta system med tilläggsstater.

Förra året, då det var fråga om en ökning av arbetslöshetsanslaget under budgetåret, framlade Kungl. Maj:t inte något förslag till tilläggsstat formellt sett, utan Kungl. Maj:t föreslog en förstärkning av det på riksstaten uppförda anslaget med 15 miljoner, och begärde också täckning av dessa genom särskilda medel utan att använda ens formen av en tilläggsstat. Jag var redan då ganska betänksam mot sådana tillägg. Vi se i år hur det tilläggsanslaget vuxit till en hel liten tilläggsstat.

Om kammarens ledamöter gå tillbaka i tiden till tidpunkten 1918 och 1919, så kanske kammarens ledamöter vilja erinra sig, att man då också började med ett system med små tilläggsstater. Det började så ofantligt smått med ett par poster på vardera sidan, men redan efter ett år hade vi en tilläggsstat, som var en motsvarighet till den ordinarie staten. Vi fingo en A- och en B-stat, och den ena var nästan lika vidlyftig som den andra. Börjar man på det lilla sätt, som vi gjorde förra året, och fortsätter i år på det sätt, som nu är föreslaget, så motser jag med bävan för nästa år en tilläggsstat av ett helt annat omfång och ett helt annat innehåll. Förra gången — 1918 och 1919 — kunde det vara försvarligt, då budgetåret började den 1 januari. Nu börjar budgetåret den 1 juli, och på samma gång som förändringen i budgetåret infördes, avskaffade man tilläggsstaten. Därför måste jag beteckna det som ganska betänkligt, att man nu, *fastän budgetåret slutar den 30 juni*, kommer med en tilläggsstat under det löpande budgetåret. Det är att slå in på de vägar, som man tidigare frångått såsom erkänt felaktiga.

Nu skulle jag egentligen vilja yrka avslag, herr talman, på hela denna till-

Anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

läggsstat, men jag kan ju inte göra det bara därför att jag vet, att ett sådant yrkande blir avslaget, utan om jag gör det, måste jag naturligtvis göra det därför, att man kan överblicka konsekvenserna och på allvar tänka på att göra ett avslag. När nu egnahemslånefondens förstärkning redan är beslutad att på tilläggsstat uppföras, är jag mycket betänksam, huruvida det låter sig göra att framställa ett sådant yrkande, och om inte detta yrkande borde ha gjorts då och på det sättet, att orden »på tilläggsstat» vid det tillfället skulle utgå. Det gjorde jag inte, och det var inte av förbiseende, utan det var rent avsiktligt, därför att jag ansåg, att frågan blev bättre belyst och kom bättre i sitt sammanhang, om detta påpekande och eventuellt detta yrkande gjordes nu, när själva tilläggsstaten i dess helhet förelåg.

Det är i år liksom förra året väsentligen arbetslöshetsanslaget det gäller. Se vi efter på utgiftssidan, så är det tre utgiftsposter: egnahemslånefonden, statens bostadslånefond och förstärkningen av statens kassafond. Börjar jag med den sista, så vill jag fråga, om det överhuvud taget är nödvändigt att förstärka den under nu *löpande* år. Kassafonden är ju strängt taget ingenting annat än ett konto, och om den har eller inte har tillgångar för tillfället, spelar egentligen ingen roll. Den har ständiga tillflöden, ibland är det mer, ibland är det mindre, och om den vid ett visst tillfälle är utsinad, är för denna fråga likgiltigt. De båda andra fonderna förhålla sig ungefär på samma sätt, så för dem behövs heller ingen tilläggsstat före det nya budgetåret. Om man nöjt sig med att göra som förra året: begära *tilläggsanslag* för arbetslöshetens bekämpande och anvisa medel för täckande därav, så tror jag vi varit inne på rena och klara linjer.

Som förhållandena nu ligga, herr talman, kan jag, synes det mig, inte stå till svars med att yrka avslag på tilläggsstaten, och då så är fallet har jag intet yrkande att göra.

Herr **Bagge**: Herr talman! Jag har några ord att säga med anledning av herr Oscar Olssons yttrande. Jag kan i likhet med honom konstatera det glädjande i, att vi lyckats ena oss i statsutskottet angående själva beloppet och också om större delen av motiveringen. Herr Olsson ansåg nu, att eftersom det var frågan om en tilläggsstat, borde man ha alldeles samma villkor som för den gamla staten, och vi borde således i fråga om de villkor, på vilka beloppet ställdes till Kungl. Maj:ts förfogande, inte ha ändrat något på motiveringen för anslaget. Det har emellertid enligt min mening funnits skäl att göra. Avsikten har inte, som herr Olsson trodde, varit att på något sätt komma med några »nålstyng» mot regeringen, utan det var en sak, som det föreföll oss viktigt att få fram.

Det gäller nämast mellanmeningen: »Utskottet vill sålunda understryka angelägenheten därav, att anslaget icke kommer till sådan användning, att menliga verkningar uppkomma för annan enskild verksamhet av liknande art med härav följande faror för därstädes ökad arbetslöshet.» För det första fanns det anledning att göra ett mera speciellt uttalande i år, eftersom anslaget är praktiskt taget fördubblat, och för det andra hade vi anledning att göra det på grund av de dispositioner, som Kungl. Maj:t gjort under de senaste veckorna, då det gällt subvention åt en rad sågverk, vilka föreföllo oss innebära en utveckling med icke obetydliga faror för framtiden. Slutligen tycktes det ganska rimligt, att när Kungl. Maj:t på detta sätt börjar en ekonomisk politik av ganska stor betydelse, riksdagen fick tillfälle att yttra sig, så att inte anslaget enbart ställdes till Kungl. Maj:ts diskretionära förfogande. Det är också lämpligt, att den sakkunniga opinionen i landet får göra sig hörd, innan man ger sig in på så viktiga saker.

Anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

Förhållandet är följande: I slutet på januari lämnades subvention till två sågverk i Norrbotten, Törefors och Storfors, och dessutom förhandlas det om subvention till ett par sågverk i Kalix. Slutligen lämnades den 3 februari subvention till Hovids sågverk i närheten av Sundsvall. Allt har varit i syfte att få driften i gång under den kommande säsongen. Sammanlagt avses en produktion av omkring 30,000 stds sågade varor, alltså en ganska avsevärd mängd. Jag vill tillägga, att det finns en viss skillnad i konstruktionen av denna subvention, som är av betydelse. Beträffande Norrbottensverken har man lämnat domänstyrelsen differensen i priset på det virke, som ställts till dessa sågverks förfogande, och det pris som enligt domänstyrelsens mening borde vara marknadsmässigt. Beträffande Hovid har man gått den vägen, att man lämnat en subvention av 10 kronor per std. Det senare är ju, såvitt jag kan se, betänkligare ur många synpunkter, som jag inte här skall gå in på.

Det är naturligtvis ingen som har någonting emot, att det lämnas hjälp åt hemsökta orter, tvärtom, och vi äro på alla håll med om, att den hjälpen kan lämnas i form av understöd åt industriföretag, ifall det visar sig vara lämpligare och billigare än andra former av understöd. Men det är viktigt, att hjälpen lämnas på sådant sätt, att man inte åstadkommer skador på andra håll, som kunna motverka syftet. Framför allt måste man gå tillväga på ett planmässigt sätt, så att man inte hjälper på ett håll och stjälper på ett annat, varav återigen följer arbetslöshet. Att ökade arbetstillfällen skapas är naturligtvis bara bra, men man får inte göra det på sådant sätt, att man åstadkommer försämring på annat håll. Nu förefaller det, som om en sådan fara skulle föreligga i detta fall för framtiden, om man går och tar upp driften vid sådana verk, som faktiskt inte böra hållas uppe. Det är ju allmänt bekant, att vår sågverksindustri måste koncentreras och i viss mån krympas och dras ihop för framtiden, tyvärr. Det tycks vara de sakkunnigas mening på detta område. Att öka driften vid sådana sågverk som lagts ner har ju givetvis sina sidor för industriens framtida effektivitet. Den saken skall jag emellertid inte fästa mig vid vid detta tillfälle, ty det är en annan synpunkt, som är mera aktuell, såvitt jag förstår, och det är, att en sådan subvention kan få omedelbara verkningar på de verk, som äro i gång.

Det har ju under många år varit en strävan, som även varit framgångsrik, att i samarbete med våra grannländer få ner produktionen och därigenom åstadkomma bättre förhållanden på trävarumarknaden. Resultatet har blivit, att priset på trävaror inte varit så stort som på många andra produkter. Jag tror det var 1930, som man kom överens med finnarna om en nedsättning av 20 procent av produktionen inom sågverksindustrien. Denna överenskomst har sedan inte kunnat förnyas, men det har pågått konferenser, och om de inte pågå nu, så komma mycket snart nya förhandlingar att upptas både med Finland och Ryssland angående möjligheten av en begränsning i syfte att kunna få ett bättre utgångsläge för priserna under den närmaste framtiden och på det sättet göra trävaruindustrien räntabel. Jag behöver knappast understryka vikten för hela vårt folk och en stor del av vårt näringsliv av, att det verkligen blir något värde igen på den svenska skogen.

De av regeringen vidtagna åtgärderna gå i alldeles motsatt riktning. Det är naturligtvis mycket svårt, det erkänner jag gärna, att säga precis hur denna 30,000 stds ökning kommer att verka, men det är uppenbart, att denna politik kommer att försvåra en fortsättning på den väg, som man hittills slagit in på. Marknaden för trävaror är som bekant mycket begränsad för närvarande. Marknaden är oelastisk, och rätt små kvantiteter kunna få ett ganska avgörande inflytande på prisbildningen. Det kan nu föreligga en fara för en

Anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

vidare utveckling av denna politik, och det är framför allt denna, som utskottet velat undvika genom sitt uttalande.

Man har inte velat rikta någon kritik mot de särskilda dispositioner, som Kungl. Maj:t har gjort, ty det är väl svårt att göra, innan man fått tillräckliga upplysningar om vad de innebära. Men den faran ligger nära till hands, att andra verk och andra orter komma att begära liknande understöd. Det finns lika stor anledning därtill på många andra håll, skulle jag tro. Det är ju ingen hemlighet att man söker få i gång vissa av de andra Enhörningsverken (Hovids sågverk är ett av dem). Förr i världen hade Enhörningsverken en produktionskapacitet på inte mindre än 35,000 std. I Söderhamns-trakten ha vi två sågverk, Åsbacka och Källskär, som tyvärr lagts ner. Från kommunalrepresentanterna där har det gjorts mycket kraftiga framstötningar att få hjälp till dessa verk, och det förefaller mig, som om ganska goda skäl föreläge att hjälpa den trakten. De ha det alldeles orimligt svårt och besvärligt i hela Söderhamnstrakten på grund av dessa sågverks nedläggande. Verkens produktionskapacitet är 12—15,000 standard. Det har talats om Salsåker med 9,000 standard o. s. v. Nu vill jag naturligtvis inte måla svart och säga, att alla dessa komma att sättas i gång, så att det nödvändigtvis skulle bli en ökning av kanske 100,000 standard. Det tror jag skulle vara mycket svårt innevarande säsong på grund av svårigheten att få tillräckligt virke för dem. Men det kan inte hjälpas, att här föreliggande möjligheter till en ytterligare utveckling, och det är detta man vill säga ifrån om.

Slutligen får man säga, att om det inte finns tillräckligt virke för att driva alla dessa sågverk, som komma att begära subvention, så blir det ju nödvändigt för de andra sågverken att inskränka sin drift. Säger återigen Kungl. Maj:t nej till dessa framställningar, bör Kungl. Maj:t ha provat dem alla efter en plan för hela verksamheten, annars blir det ju en olycklig situation. För min del får jag uppriktigt säga, att jag har väl klart för mig, inte bara att vi ha ett Norrbottensproblem, utan också att vi måste ta kraftiga tag för att lösa det. Det är jag den förste att erkänna. Jag skall inte närmare gå in på den saken, men om man skall kunna göra detta, måste det, som sagt, ske på ett planmässigt sätt, så att man inte tar upp driften än här och än där och lämnar subvention än på det ena stället och än på det andra. Nu vet jag inte, om Kungl. Maj:t har en sådan plan utarbetad, men i så fall vore det lämpligt, om den kunde föreläggas riksdagen och göras offentlig, så att man fick diskutera en sak, som är så ofantligt viktig för hela vårt land. Det är som sagt dessa faror med subventionen, som man velat påpeka. Sådana föreliggande ju alltid och äro mycket svåra att bemästra. Men man har velat understryka dem nu så kraftigt som möjligt, då man på grund av det nuvarande lägets stora svårigheter och nödvändigheten av att göra någonting skäligen raskt inte velat undandra Kungl. Maj:t de möjligheter, som ligga i att ett sådant anslag ställes till dess förfogande.

Sedan ett ord angående uttrycket »efter vederbörande myndigheters hörande», som herr Oscar Olsson kritiserade. Det är ju alldeles riktigt, som han säger, att det är en grundlagsenlig skyldighet för regeringen att höra vederbörande myndigheter, men det kan ju ske på mångahanda olika sätt och vis. Och då vi funno, att till exempel arbetslöshetskommissionen inte hade hörts i fråga om Norrbottensverken, tyckte vi det kunde vara skäl att i denna form påpeka lämpligheten av att göra det. Herr Oscar Olsson gjorde sig lustig över att det i utskottet talades om, att även kommerskollegium borde höras, men det är inte så förfärligt lustigt. Saken är den, att kommerskollegium sedan många år tillbaka bedriver en industriell lånverksamhet, vilket gör, att man där har mycket stor erfarenhet på detta område och är alldeles speciellt

Anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)
inriktad på att lämna hjälp på sådant sätt, att inga skadliga verkningar åstadkommas på annat håll. Nu kan det ju för Kungl. Maj:t ha varit så brådskande i detta fall, att det varit svårt att höra dessa myndigheter, men det finnes ett ordspråk, som säger, att »där det finnes vilja, finnes det alltid utväg», och jag misstänker, att det nog hade kunnat gå för sig.

Även i detta sammanhang vill jag påpeka lämpligheten av, att man får så mycket offentlighet som möjligt över förberedelserna till så viktiga ärenden, som dem det här gäller. Jag kan ju som exempel nämna ett annat fall i fråga om det här 42 miljonersanslaget. Arbetslöshetskommissionen hade den 14 december begärt ett anslag, som understeg det av Kungl. Maj:t begärda med 15 miljoner. Man frågade sig inom utskottet, vad skälet kunde vara till en så stor höjning av anslaget, och fick då klart för sig, att Kungl. Maj:t föreslagit denna höjning utan något samarbete eller samråd med arbetslöshetskommissionen. Man må tycka vad man vill om arbetslöshetskommissionen, men det förhåller sig väl i alla fall så, att det är där man har erfarenhet på detta område, och så länge den finnes kvar är det väl därför också lämpligt att så intimt som möjligt samarbeta med kommissionen, bland annat därför — jag vill ännu en gång understryka den synpunkt jag nyss framhöll — att vi skola få så mycket offentlighet som möjligt beträffande förberedelserna till dessa svåra och viktiga ting.

Jag tillåter mig i detta sammanhang också uttala ett önskemål, som inte direkt har med detta ärende att göra, nämligen att när de stora arbetslöshetsfrågorna komma före och Kungl. Maj:ts proposition framlägges, remissutlåtandena måtte publiceras så fullständigt som möjligt, så att vi få fram det hela inför offentligheten i så stor utsträckning som möjligt.

Herr statsrådet **Möller**: Herr talman! Det är det sista anförandet, som har uppkallat mig till några repliker.

Vad särskilt den sista punkten beträffar, att regeringen borde hört arbetslöshetskommissionen, innan den föreslog ett högre belopp än kommissionen själv hade upptagit för arbetslöshetsbekämpande åtgärder under detta halvår, får jag uppriktigt säga, att jag inte förstår, varför man begär, att det bort ske i särskilt samråd med arbetslöshetskommissionen. Det framgår uppenbart av vad som står i motiveringen till 42 miljonersanslaget, att regeringen och arbetslöshetskommissionen ha olika uppfattning rörandet det antal personer, som rimligen böra hjälpas. Utskottet har liksom riksdagen till sitt förfogande hela framställningen från arbetslöshetskommissionen. Om man läser den rätt, så finner man, att arbetslöshetskommissionen beräknar, att av hjälpsökande arbetslösa skall omkring hälften erhålla hjälp på ena eller andra sättet. Man räknar praktiskt taget med 50 procent som en konstant siffra för antalet hjälpta. Om detta är kommissionens utgångspunkt, kommer kommissionen självfallet till lägre siffror för de pengar, som behövas till arbetslöshetens bekämpande, än regeringen har gjort, eftersom regeringen inte har denna utgångspunkt utan önskar, att det skall finnas medel till förfogande, så att *samtliga* arbetslösa kunna erhålla hjälp, om det nu är möjligt — alla beräkningar äro som bekant mycket osäkra. När regeringen gjorde sina beräkningar, hade vi en arbetslöshetssiffra på omkring 160,000. Den 31 januari var antalet anmälda hjälpsökande inte mindre än 176,000 arbetslösa, d. v. s. toppsiffrorna för år 1922 äro redan nu mycket väsentligt överskridna. Men har man kännedom om detta, att själva utgångspunkterna voro olika, så räcker det ju med en sådan kännedom. Vi måste ju komma till olika resultat beträffande medelsbehovet, om *utgångspunkterna* på detta sätt äro olika. Regeringen har i denna

Anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

sak intagit samma ståndpunkt som det socialdemokratiska partiet har hävdad här i riksdagen i många herrans år. Herrarna begära väl inte, att vi utan vidare, därför att vårt parti kommit att bilda regering, skulle släppa vår gamla ståndpunkt i denna fråga, utan bara acceptera arbetslöshetskommissionens förutsättningar, vilket vi här tidigare i många år, som alla riksdagsmän veta, ha vägrat göra.

Det var om den saken.

Vad sedermera det här *enmiljonsanslaget* beträffar, kunde det kanske vara av intresse att lämna kammaren mera fullständiga upplysningar om användningen av de medel, som hittills stått till förfogande. Jag nödgas därvid redogöra även för den användning, som den föregående regeringen gjorde av medlen, för att man skall få en bild av det hela.

Den föregående regeringen beviljade den 15 april 1932 1,500 kronor till länsstyrelsen i Stockholm, för att arbetslösa skulle verkställa gallring av länsstyrelsens arkiv. Jag har för min del ingen invändning eller anmärkning att göra mot detta anslag — sedermera lämnades den 2 september ytterligare 2,500 kronor för samma ändamål — men jag måste ju säga mig, att det knappast var ett anslag »till främjande av företagsverksamhet, varigenom i största möjliga utsträckning ökade arbetstillfällena måtte kunna beredas». Jag förmodar, att det var ett par arbetslösa kontorister, som fingo hjälp på detta sätt, och det är dem synnerligen väl unnat.

Dessutom ha i olika poster både av den föregående och den nuvarande regeringen lämnats pengar ur dessa medel till de stormhärjande områdena i Uppsala län, sammanlagt inte mindre än 240,300 kronor, därav 200,000 kronor av den föregående regeringen och 40,300 kronor av den nuvarande regeringen. Det vittnar ju om att den föregående regeringen och den nuvarande praktiskt taget haft precis samma uppfattning om hur detta anslag lämpligen borde användas. Vidare har det gått ett belopp på sammanlagt 100,000 kronor till en särskild sorts vägar, s. k. enkronasvägar, uppe i Västerbotten. Det är ett, såvitt jag kan finna utmärkt initiativ av landshövding Rosén, som den förra regeringen började stödja och som den nuvarande regeringen ytterligare har uppmuntrat. Det förefaller, som om man på ett så billigt sätt, att man knappt har drömt om det förut, skulle kunna bygga vissa — naturligtvis inte förstklassiga — utfartsvägar från ödebygderna däruppe i de lappländska trakterna. Befolkningen är ytterligt tacksam att få detta lilla tillskott till sitt arbete, samtidigt som man gör en kulturgärning för bygderna däruppe.

Vidare har ett belopp av 100,000 kronor anslagits till täckande av vissa kostnader för avverkningen å domänverkets skogar i Norrland. Det var ett beslut, som fattades av förra regeringen och som fullföljts för innevarande år av den nuvarande regeringen med ett belopp av 80,000 kronor, d. v. s. ett något mindre belopp än det, som begärdes under 1932.

Utskottet tycks ha för sig, att det är så enkelt att höra vederbörande myndigheter, men om utskottet studerar handlingarna i det ärende jag nu åsyftar, tror jag utskottet skall finna, att det är ganska vanskligt att bereda all tänkbar offentlighet åt allting, som har förekommit kring de *speciella* subventioner, som alltså både den förra och den nuvarande regeringen ha beviljat. Jag får uppriktigt säga, att det förvånar mig, att de frisinnade i statsutskottet utan vidare kunnat vara med om ett sådant uttalande, ty om de hade inhämtat upplysningar hos förutvarande socialministern, måste de ha fått veta, att det kan finnas fall, där det av olika hänsyn helt enkelt inte går att bara kasta ut allt till offentligheten. I den mån man menar *offentliga* remisser, måste en regering ha någon handlingsfrihet på sådana punkter. Jag anser, att både

Anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

den ekmanska regeringen och den nuvarande regeringen i detta avseende handlat rätt.

Jag kommer nu till frågan om dessa speciella Norrbottenssubventioner. Jag vill då upplysa kammaren om att jag inte betraktar det, som står här i utskottsutlåtandet, som på något sätt farligt. Det är i själva verket precis vad regeringen gjort. Regeringen har uppdragit åt bland andra försäljningschefen Norlin att speciellt undersöka, huruvida de subventioner, som kunde lämnas, skulle få ett sådant inflytande på trävarumarknaden, att det lände till skada för trävarumarknaden i dess helhet, eller om det skulle kunna tänkas orsaka arbetslöshet på något annat håll i landet på så sätt, att detta tillskott till verksamheten medförde en inskränkning i driften på andra håll. I detta avseende har domänverkets försäljningschef, vars sakkunskap på detta område väl är lika stor som någon annan trävarumans här i landet — jag tror han kan upptaga tävlan med vem det vara månde i det fallet — som sin bestämda uppfattning uttalat, att i varje fall de hittills beslutade kvantiteterna inte kunna utöva någon menlig verkan på trävarumarknaden. Denna fråga var för övrigt föremål för speciella förhandlingar, då det gällde subventionen till Storfors, och vid samtal med chefen för Munksundskoncernen — det finnes visserligen inte återgivet i papperen — lät han förstå, att de kvantiteter det var fråga om inte kunde få någon ofördelaktig inverkan på trävarumarknaden. Den saken är alltså undersökt.

Om riksdagen nödvändigt vill ta fram sin pekpinne åt regeringen så är det ingenting att göra åt den saken. Det är för övrigt en gammal vana hos riksdagen, så jag tillskriver det naturligtvis inte alltför stor betydelse. Däremot skall jag be att få säga ett par ord om remisserna även på den punkten.

Herr Bagge förklarar, att man, om man haft god vilja, borde kunnat höra arbetslöshetskommissionen rörande dessa subventioner. Ja, om man hade vidtagit åtgärder, som *ytterligare fördröjt* besluts fattande i ärendet, så hade det varit precis detsamma som att äventyra det väsentliga i dessa hjälpåtgärder. Det förhöll sig nämligen på det sättet, att beslutet blev så sent fattat, att det förorsakade onödiga kostnader, men tyvärr var det inte möjligt att få förhandlingarna avslutade och klara tidigare. Man kunde inte fatta beslut tidigare än som skedde. Men skulle man då dessutom ha gått remissvägen, så är det min bestämda övertygelse, att man hade ytterligare försörat, ytterligare fördyrat och måhända rent av äventyrat en rätt betydande del av denna hjälp.

Det kan väl kanske tillåtas mig att i detta sammanhang yttra ett par ord om effekten av de hjälpåtgärder, som vidtagits särskilt i Norrbotten. Regeringen observerade ju inte bara den frågan, huruvida det kunde inverka på trävarumarknaden i dess helhet eller på prisbildningen på trävarumarknaden, om man nu satte i gång vissa förut nedlagda sågverk, utan ville också söka bilda sig ett omdöme i frågan, hur en sådan arbetslöshetshjälp lönade sig i förhållande till den vanliga arbetslöshetshjälp genom arbetslöshetskommissionen. Vi uppdrogo därför åt en person, som är mycket förtrogen med arbetsmarknadsproblemen och som för övrigt delvis har anställning i arbetslöshetskommissionen — byråassistenten Skog — att speciellt undersöka det problemet. Man kom då till det resultatet, att arbetslöshetskostnaderna, därest man icke gav denna hjälp, skulle bli ofantligt mycket högre än det belopp, vartill de nu kunde begränsas. Det är lätt att se. Om det är riktigt, att man får ut ungefär 400,000 dagsverken för de 341,000 kronor, som det här rör sig om, så betyder det, att man tillskjuter ett belopp av cirka 85 öre per dagsverke. Om man inte gör det, om man skulle åstadkomma samma effekt på den billigaste väg, som står arbetslöshetskommissionen till buds, nämligen genom kontantunderstöd, torde man i varje fall inte kunna beräkna arbetslöshetskostnaderna

Anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

till ett belopp, understigande en miljon kronor. Det vill med andra ord säga, att detta med hänsyn till besparingsmöjligheterna är, skulle jag tro, den bästa utväg, som överhuvud kunde erbjuda sig för att söka klara en stor del av Norrbottensproblemet för denna vinter och för övrigt till stor del också för innevarande år. Arbetslöshetskostnaderna för 1932 äro i Nederkalix 1 miljon kronor. Det är statens kostnader; därtill komma ju sedan kommunens kostnader. I Töre äro de 300,000 kronor, i Hortlax och Piteå landsförsamling 300,000 kronor. Nu uppsuges ju inte all arbetslöshet i Nederkalix genom dessa åtgärder, men den uppsuges till en mycket väsentlig del. Man kan beräkna, att under sommarmånaderna uppsugas ungefär ettusen arbetslösa i Kalix, under vintern tyvärr inte mer än femhundra. Men sedan tillkommer, att skogsbygdens befolkning långt uppåt älvdalarna på detta sätt också får ett visst tillskott till sina eljest rätt små inkomster — inkomster, som de i själva verket utan ett sådant tillskott inte kunna leva på. Vad Töre beträffar, anses arbetslösheten där under sommaren helt komma att upphöra på grund av dessa åtgärder och under vintern kunna begränsas till högst tvåhundra man, under det att sistlidne november icke mindre än 528 arbetslösa voro anmälda. Uppå i Hortlax anses arbetslösheten kunna helt försvinna både för sommaren och för vintern.

Jag tror sålunda, att de åtgärder, som här äro vidtagna, mycket lätt kunna försvaras. Man har nedlagt all den omsorg, som överhuvud kan krävas, på beredningen av ärendet, och jag tror, att man kan lita på omdömet hos de sakkunniga, som regeringen i detta avseende har anlitat. Det kan i varje fall inte vara riksdagens uppgift att resa några extra hinder för nödig rörelsefrihet under så svåra tider, som dem vi nu leva i. Om det är herr Bagges uppfattning, att allting måste diskuteras i stora församlingar och genomlöpa mängder av instanser, så är jag rädd för att resultatet blir detsamma som för den bekanta kon, vilken dog medan gräset växte. Har man intet förtroende för regeringen, är det mycket bättre att säga det. Anser man, att råd måste inhämtas av alla möjliga andra än dem regeringen vänt sig till i det här fallet, är det ju mycket bättre att säga ut det. Det kan ju inte hjälpas, att även socialdemokratiska regeringar någon gång helt enkelt måste *handla*, om de nämligen vilja nå någon effekt av sitt arbete, och jag tycker, att i sådana saker som dessa vore det mycket bättre, om riksdagen, först efter det handlingen verkligen visat sig felaktig, gäve ett misstroendevotum och sade: »Det där är felaktigt skött!» Men när man inte anser sig kunna säga det, är det ganska onödigt med alla dessa ruskanden på huvudet åt regeringens åtgärder, som man nu kan iakttaga.

Ja, jag vet inte, om det finnes någon anledning att gå in på vissa andra spörsmål i detta sammanhang. Jag har nu den uppfattningen, att vad utskottet här säger inte binder regeringen i högre grad än den enligt sunda förnuftets egna lagar måste känna sig bunden. Råder hos utskottsmajoriteten den uppfattningen, att det nu inte är avsikten att stipulera några extra regler, som skola binda regeringens rörelsefrihet, så är det i själva verket inte så mycket att säga om den här saken. Men man kan måhända tycka, att utskottets uttalande var litet onödigt, eftersom dessa regler, som här äro formulerade, faktiskt ha blivit iakttagna, i den mån det överhuvud varit möjligt, och längre kan man väl strängt taget inte komma.

Herr **Kvarnzelius**: Herr talman! Det är en i och för sig tråkig historia, att socialdemokraterna ha en sådan kritisk inställning till arbetslöshetskommissionen som de under alla de år jag varit med ha intagit till densamma. Enligt min uppfattning ha de i mycket hög grad varit orsak till den stora splitt-

Anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

ring, som bland svenska folket råder i arbetslöshetsfrågor, en splittring, till vars undanröjande jag tycker det borde varit ganska lätt för socialdemokraterna att i någon mån medverka.

Det är ju så, att arbetslöshetskommissionen genomgående består av mycket förtjänta män med olika politisk inställning, från socialdemokrater till borgerligt sinnade generaldirektörer. Arbetslöshetskommissionen samarbetar vid utövändet av sitt utan tvivel mycket maktpåliggande värv med de lokala arbetslöshetskommittéerna i landets skilda delar, och det är naturligtvis denna omständighet som gör det möjligt för arbetslöshetskommissionen att utöva sin verksamhet på sådant sätt, att den verkligen blir effektiv och till nytta, särskilt i tider som dessa, då arbetslösheten här i landet är större än någonsin och hotar att ytterligare öka. När de lokala arbetslöshetskommittéerna komma in med sina äskanden, hava åtskilliga av dem, som anmälts som arbetslösa redan blivit bortsållade. De hava inte befunnits vara i så stort behov av hjälp, att arbetslöshetskommissionens ingripande ansetts påkallat. Jag håller före, att regeringen som sådan omöjligt kan sitta inne med större förutsättningar att bedöma arbetslöshetens verkliga omfattning här i landet än arbetslöshetskommissionen, som ju särskilt tillsatts för denna viktiga uppgift. Jag tycker därför det är sorgligt, att socialdemokraterna från början intagit en så deciderat avog ställning gentemot arbetslöshetskommissionen med dess ingalunda lätta uppgift. För min del anser jag, att arbetslöshetskommissionen tvärtom är förtjänt av ett verkligt tack för det sätt, varpå den fullgör sitt maktpåliggande uppdrag. Jag vill begagna detta tillfälle att här ge uttryck åt den uppfattningen.

I övrigt delar jag de betänkligheter, som professor Reuterskiöld anförde mot att regeringen i år ansett sig behöva tillgripa denna åtgärd, att komma med en tilläggsstat av den omfattning, som här är ifrågasatt. Jag är inte alldeles säker på, att denna åtgärd varit av behovet påkallad. Med någon ansträngning skulle regeringen måhända kunnat reda sig, till dess anslag i vanlig ordning blivit beviljat av riksdagen, möjligen med det tillägget, att regeringen redan under innevarande budgetår kunde få använda vad som vore erforderligt för att reda sig till den 1 juli. Jag måste säga, att regeringens åtgärd innebär ett väsentligt avsteg från vad som varit praxis, sedan budgetåret omrades och dess början framflyttades från den 1 januari till den 1 juli. Jag hoppas emellertid, att det ej skall bli någon vana — vilken regering som än må komma att sitta vid makten här i landet — att på detta sätt räkna med dubbla stater. Visserligen kan jag i någon mån förstå, att regeringen velat vara på den säkra sidan, varför jag inte vill ge uttryck åt någon större harm. Det är naturligtvis de nuvarande exceptionella förhållandena, som tvingat regeringen att handla som den gjort, men jag anser likväl, att man för framtiden, så vitt möjligt är, bör undvika att tillgripa sådana åtgärder.

I övrigt har jag, herr talman, begärt ordet för att göra ett särskilt yrkande. Det gäller icke någon vidare stor sak. Jag tycker i alla fall, att man bör ha så pass mycket förtroende för regeringen, att man i motiveringen ej skriver, att regeringen skall göra vad som enligt regeringsformens § 10 åligger den, nämligen att vid beredningen av ärendena höra vederbörande myndigheter. Därför har jag jämte tvenne andra av utskottets ledamöter avgivit en blank reservation. Vi yrka, att i andra stycket på sid. 16 i utlåtandet orden »efter vederbörande myndigheters hörande» strykas, så att punkten kommer att lyda på följande sätt: »På grund av det nu rådande, särskilt svårartade läget — synnerligast på vissa arbetsmarknader — har utskottet velat tillstyrka, att detta belopp ställes till Kungl. Maj:ts förfogande för att användas för ifrågavarande ändamål.» I övrigt kan jag giva min fulla anslutning till vad professor Bagge

Anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

yttrat under överläggningen, men jag önskar denna strykning i motiveringen.

Herr Olsson, Oscar: I anledning av de betänkligheter, som anfördes av statsutskottets ordförande, liksom av herr Reuterskiöld, vad tilläggsstater beträffar, vill jag säga, att det är väl ingen, som är glad åt att en tilläggsstat måste tillgripas. Statsutskottets ordförande var emellertid i slutet av sitt anförande nog försiktig att medge, att just i år kunde på grund av förhållandena vara förklarligt, att den sittande regeringen icke vill utan fullmakt från riksdagen gå fram med dessa utgifter. Ja, det är ett erkännande, som jag tycker borde vara helt naturligt från de borgerliga partiernas sida, i synnerhet som det enda parti, som i följd begrep, att det var fara på taket med budgeten på grund av arbetslösheten, var det socialdemokratiska. Men då ville den borgerliga fronten ej höra på det socialdemokratiska partiet utan vägrade att dela dessa betänkligheter rörande de för låga summor, som ställdes till förfogande för arbetslöshetens bekämpande. Jag vill ej använda det gamla ordspråket: »Som man bäddar får man ligga», men annars förvånar det mig verkligen i någon mån, att just från borgerligt håll anmärkning kommit på denna punkt, där den nu sittande regeringens parti verkligen begrep vad det var för fara å färde.

Jag begärde emellertid ordet på grund av den motivering, herr Bagge gav för sitt förslag. Det är riktigt, som socialministern sade, att här står ingenting i och för sig i motiveringen, som regeringen behöver uppfatta som en admonition, något som statsutskottets ordförande senast var inne på. Det är riktigt, men vi i utskottet visste vilka tankar och vilken motivering författaren till detta utlåtande hade bakom det, och herr Bagge har nu haft tillfälle att här ytterligare utlägga denna motivering. Vad var det, han kom med för nyhet? Jo, det som skulle motivera detta tillägg var, utom att anslaget praktiskt taget hade fördubblats, att Konungen de senaste veckorna hade gjort dispositioner, som gävo anledning till betänkligheter. Jag har den allra största tilltro till herr Baggés sakkunskap i dessa ekonomiska frågor, men att han på ett par veckor skulle hinna granska resultatet och konsekvenserna av de åtgärder, som Kungl. Maj:t företagit, det tror jag icke på i en fråga som denna. Och det erkände herr Bagge sedan då och då i sitt anförande. Han erkände rakt fram i ett fall, att det var verkligen svårt att förutse, hur dessa standards — jag kommer icke ihåg, hur många tusental det var — skulle inverka. Ja, visst är det svårt. Herr Bagge använde själv ordet »osäkra» beträffande de grundvalar, på vilka han ställde statsutskottets motivering. Visst är det en osäker grundval, och vi reservanter ha icke velat vara med om att på så osäkra grundvalar som herr Baggés betänkligheter ge Kungl. Maj:t någon sorts anvisning. Det förefaller herr Bagge, att fara kan föreligga, och därför skall riksdagen besluta, att Kungl. Maj:t skall ha en admonition att i detta fall rätta sig efter!

Nu har socialministern upplyst herr Bagge om att remisser ägt rum. Och jag gjorde mig visst inte lustig över, som herr Bagge förutsatte, att en sak skulle remitteras till kommerskollegium, utan över att denna sak skulle remitteras till åtminstone tre myndigheter till, som man nu icke hade hunnit med att höra, efter det att remissen kom till. Som socialministern påvisade, är det fara i ett sådant remissförfarande. Det kan, som han visade, också leda till ett fördröjande, som äventyrar hjälpen.

Slutligen skulle jag beträffande statsutskottsordförandens beklagande över det socialdemokratiska partiets inställning till arbetslöshetskommissionen vilja säga, att skulden för den inriktningen ligger icke, som statsutskottets ordförande ville framhäva, hos socialdemokraterna i första hand. Jag vill fästa

Anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)
 uppmärksamheten på hur det var vid 1923 års riksdag, när den första borgerliga samlingen med arbetslöshetskommissionens medverkan skedde mot Sveriges arbetande folk, vid vilket tillfälle statsutskottets ordförande till sin heder tog avstånd från den samlingen. Jag tror, att man skall vara försiktig. Jag har icke något speciellt behov att angripa arbetslöshetskommissionen, men man skall vara försiktig i sina angrepp också mot socialdemokraterna och på arbetarnas hållning gent emot arbetslöshetskommissionen.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr **Bagge**: Herr talman! Det var bara ett par ord jag ville säga som replik till herr socialministern.

Herr socialministern sade, att det fanns ingen anledning för honom eller regeringen att söka samarbete med arbetslöshetskommissionen, då det gällde beräkandet av ifrågavarande belopp, därför att hans parti hade helt andra utgångspunkter än arbetslöshetskommissionen, och man kunde icke begära, att regeringen skulle i så fall acceptera arbetslöshetskommissionens utgångspunkter. Nej, det har naturligtvis ingen begärt, utan det enda, man önskat, är att regeringen hade kunnat inhämta den mening, som där kunde finnas, och begagna sig av de upplysningar, den där kunde få för att fixera sin ståndpunkt. Jag tror nu icke heller, när socialministern hänvisade till arbetslöshetskommissionens statistik, att därav framgår med nödvändighet en dylik skillnad i utgångspunkter mellan regeringen och arbetslöshetskommissionen. Det är nämligen på det sättet, att denna arbetslöshetsstatistik, som meddelar, huru många av de hjälpsökande som fått understöd, framkommer som ett *resultat* av arbetslöshetsverksamheten. Man kan således ej gå efter den som någon måttstock och säga, att så och så många procent mer skola bli hjälpta. För närvarande kommer det, som bekant, in ansökningar från kommunerna, och dessa ansökningar bli i större eller mindre utsträckning — jag tror på senare tid i mycket stor utsträckning — godtagna av arbetslöshetskommissionen, och så blir detta ett slutligt resultat. Hur skall man kunna ändra på det? Skall arbetslöshetskommissionen godkänna *flera* framställningar från kommunerna eller andra, eller vad är meningen? På vad sätt skall man kunna ändra på dessa siffror?

Så kommer det till en annan sak, och det är det, att denna statistik utgår — det tror jag herr Kvarnzelius redan omnämnt, så att det skall jag ej fördjupa mig i — från det *totala* antalet anmälda hjälpsökande. Men det är många av dessa, som kommunerna själva ej anse behöva denna hjälp. Dessutom är det en hel del, som kommunerna själva hjälpa, men på annat sätt än genom arbetslöshetskommissionen, och således kan man icke gå efter denna siffra och säga, att den skall vara vägledande för arbetslöshetspolitiken, och att den skall ändras i en eller annan riktning. Jag föreställer mig således, att i procenten hjälpta arbetslösa icke kan ligga någon anledning till olika utgångspunkter för regeringen och arbetslöshetskommissionen.

Herr socialministern visade, säkerligen med rätta, att det i många fall blir mycket billigare att hjälpa folk på detta sätt än på det vanliga, som arbetslöshetskommissionen gör. Det är jag övertygad, att han har rätt i; det är i många fall som man kan göra på det sättet, och vi äro med på att det skall göras i sådana fall, där det icke får några skadliga konsekvenser. Det är ju det, som är det avgörande. Således, det som kan bli billigt i det enskilda fallet kan stå oss synnerligen dyrt, om man ser på konsekvenserna och ser det ur principiell synpunkt.

Vidare sade herr socialministern, att han icke kunde vara med på att alla dessa detaljsaker skulle diskuteras i alla möjliga offentliga församlingar. Ja,

Anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

jag får ju säga, att så mycket demokrat är jag i alla fall, att jag tror, att det riktiga och det goda, som man kan få ut av demokratien, ligger i den offentliga diskussionen, speciellt av sakkunnigt och intresserat folk, om själva huvudlinjerna i en politik, och likaså tror jag, det är lämpligt, att riksdagen får medverka, när det gäller själva huvudlinjerna för denna politik. Nu är min uppfattning den — och det är kanske däri vi skilja oss åt, herr statsrådet och jag — att detta är en principiellt ofantligt viktig sak, som sålunda hör till de huvudlinjer, som i ett demokratiskt samhälle icke böra avgöras av regeringen ensam.

Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till statsutskottets förslag med den av majoriteten framlagda motiveringen.

Herr statsrådet **Möller**: För att icke något missförstånd skall uppstå, vill jag bara meddela, att naturligtvis skola *huvudlinjerna* i arbetslöshetspolitiken diskuteras offentligt. Det ligger i sakens natur. Men jag uppfattade ej herr Bagges yttrande på det sättet utan så, att varje enskilt ärende skulle ut sättas för full strålkastarbelysning i fråga om alla dess detaljer, och det måste jag opponera mig emot, därför att just när det gäller subventionsärenden måste det finnas saker, som äro av mycket intim och mycket ömtålig natur, och som icke utan vidare kunna läggas fram till offentlig diskussion. Men om herr Bagge inte menar annat än att man skall fullt öppet med riksdagen och för övrigt med vilken som helst som är intresserad diskutera *huvudlinjerna*, så äro vi fullkomligt överens.

Herr **Hansén**: Herr talman! Då jag begärt ordet i denna debatt, är det i främsta rummet som representant för Norrbotten, och jag föranleddes att göra det efter den utveckling av statsutskottets motivering, som gjorts av herr Bagge; men kanske också i någon mån i anledning av den befattning, jag på uppdrag av statsrådet och chefen för socialdepartementet haft med utredningen av den fråga, som här kommit under diskussion.

Innan jag emellertid går närmare in på detta, vill jag bringa i erinran de särskilda förhållanden, som äro rådande i Norrbotten. Trots århundradens möda och arbete, icke minst på jordbrukets område, är det likväl så, att hela överbbygden ännu har ett så utvecklade jordbruk, att flertalet av dess utövare endast till dels kunna ur jordbruket finna sin försörjning. Skogen har av ålder varit och är fortfarande för denna del av befolkningen *åker* i viss utsträckning. Då förhållandena under senare åren lett till, att avverkningen av skogarna kraftigt krympt samman och förädlingen vid industriplatserna icke heller kan ge arbete åt böndernas och småbrukarnas söner, som blivit industriarbetare, så uppstår uppenbarligen ett deficit i folkförsörjningen, som länets övriga möjligheter icke kunna fylla. Men det var också andra och tidigare icke anade förhållanden, som gjorde folkförsörjningsproblemet i Norrbotten sistlidne höst och göra det fortfarande så ytterst allvarligt, nämligen den våldsamma omkastning för gruvdriften och malmbrytningen, som världskrisen förde med sig. Vid sidan av trävaruindustrien har gruvdriften vid malmfälten icke blott berett en mycket god försörjning åt däri anställda arbetare. Den har därjämte i de två stora samhällen, som växt upp vid gruvorna, skapat ett avsättningseentrum för länets produkter av skilda slag, vilket verkat befruktande på hela länets ekonomiska liv. Då svårigheterna på detta sätt tillstötta från alla sidor, då förstår en och var, att länets myndigheter och folk icke kunna underlåta att vända sig till statsmakterna och påkalla deras stöd.

Jag skall endast med några få siffror antyda, hurudant läget var sistlidne

Anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

höst och fortfarande är, för att ge en föreställning om lägets allvar. Den 1 december uppgick antalet arbetslösa i Norrbotten till över 14,000, därav mer än 8,000, som ej kunde erhålla något understöd alls. De fastställda staterna för länets landskommuner för 1933 visade en medeldebitering för samtliga landskommuner i Norrbottens län — jag inräknar då landstingsskatt och vägs katt — på 25.05 kronor per bevilningskrona. För länets städer, om jag räknar in landstingsskatten, är medeldebiteringen 17.59 kronor per bevilningskrona. Även med den lättnad, som skatteutjämningsmedlen innebära, och som jag tacksamt erkänner, kvarstår likväl en skattetunga av den beskaffenheten, att befolkningen där uppe dignar under bördorna.

Det är mot bakgrunden av dessa förhållanden, som jag nu i allra största korthet skildrat, man har att se den framställning, som sistlidna höst gjordes till Kungl. Maj:t från ett enhälligt landsting, livligt understödd av länsstyrelsen, av berörda kommuner, av arbetarorganisationer m. fl. Det finnes goda skäl för Norrbottens befolkning för att påkalla statsmakternas stöd i form av ökad skogsavverkning och träförädling. Norrbottens län representerar, som alla veta, 13 procent av landets samtliga barrskogstillgångar, och av dessa 13 procent rör staten om 70 procent, vilket saknar motsvarighet i någon annan del av landet. Ej underligt då, att Norrbottens befolkning anser sig med skäl kunna vända sig till denna ojämförligt största och mest dominerande arbetsgivare på detta område i tider som dessa. Man får här ej för glömma, att staten-skogsägaren hade icke kunnat och skulle icke kunna för framtiden exploatera sina skogstillgångar i Norrbotten och hade icke heller kunnat tillföra statsverket de många miljoner, som under de goda åren tillförts staten från Norrbottens skogar, om icke den bebyggelse, den odling och den befolkning, som där trängt upp, hade utgjort de faktorer, som möjliggjorde exploateringen av skogarna. Denna insats måste Norrbottens befolkning alltjämt göra för att få dessa skogar överhuvud taget exploaterbara. Jag menar, att den sociala förpliktelse, som staten och samhället pålagt de enskilda företagarna i detta land och som dessa i stor omfattning fått vidkännas, också måste läggas på staten, då staten är den verkliga företagaren.

Det är under sådana förhållanden som länets befolkning vänt sig till Kungl. Maj:t med anhållan att få i gång skogsavverkningar och därmed också få i gång driften vid nedlagda sågverk. Jag vill erinra om att till alla de övriga bekymren, som voro tillräckligt stora förut, kom ju hösten 1932 det slaget, att icke mindre än fyra betydande sågverk ytterligare inställde driften, och de ligga för närvarande också stilla. Det var Storfors i Hortlax, det var Båtskärsnäs och Axelsvik i Kalix socken samt Törefors i Töre socken. Då det gällde att undersöka, vilka åtgärder som från statsmakternas sida kunde tänkas bära vidtagas för att vinna lättnad i bekymren, låg det åtminstone för mig som utredningsman klart, att det knappast kunde ske i annan och bättre form, än att staten-skogsägaren tillhandahöll råvaran åt dessa verks ägare på sådana villkor, att de åtminstone kunde beräkna att slippa förlora på varje standard sågade varor, som komme att tillverkas. Och jag vågar här, utan att gå in på några detaljer, hävda, att denna s. k. subvention som Kungl. Maj:t beviljat för dessa verk, icke är större än att, om den nuvarande prisnivån står sig, dessa bolag ha utsikt att slippa förlora, men någon egentlig vinst står icke att få på affären.

Man har gjort gällande, att vid handläggningen av dylika frågor bör hänsyn tagas till landets hela trävaruindustri. Ehuru det speciella uppdraget att undersöka den sidan av saken ej lämnats åt mig utan, som statsrådet förut meddelat, till försäljningschefen Norlin, var jag likväl angelägen att under arbetets gång under hand inhämta denne utredningsmans uppfattning om

Anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

saken. Jag kunde då konstatera, att Sverige, från att under 1932 ha haft en försäljning av i runt tal 710,000 standards, kunde beräkna tillverkningen för 1933 till 650,000 standards, och att vi med den utökning, varom det var fråga i Norrbotten, 25,000 standards, sålunda fortfarande höllo oss betydligt under försäljningen 1932. Jag är självfallet ej mäktig att i detalj diskutera det riktiga eller oriktiga i trävaruindustriens ställningstagande i denna fråga, men jag måste som ett allmänt omdöme säga, att jag finner det vara en smula hopplöshetens anda, som tagit överhand, om man faller undan, när man ser, hur försäljningen sjunker från 1 miljon till 700,000 standards, och bara resignerar och reducerar produktionen till 650,000 standards. Det brukar vara en god regel i alla affärer och en grundläggande princip, att så länge som möjligt söka behålla sina kunder, sina avsättningsmöjligheter och marknader. Jag är fullt övertygad om att denna angelägenhet är klar jämväl för träindustriens män, men det är icke bara deras intresse utan också statens intresse, att Sverige behåller sin marknad så länge som möjligt för sin trävaruindustri liksom för sin övriga export till dess bättre tider stunda. Det är ett gammalt känt ordspråk inom affärlivet, att det är lätt att förlora en kund, men icke fullt lika lätt att återvinna honom. Jag måste således fastslå, att det är konstaterat, så långt nu kunnat ske — förhållandena kunna naturligtvis omkastas på ett sätt, som ingen kan förespä — att de åtgärder, jag tillstyrkt och Kungl. Maj:t bifallit, icke åsidosatt trävaruindustriens samfälliga intresen eller till sina verkningar komma att skada densamma. Såsom det redan framhållits, har också försäljningschefen Norlin för sin del konstaterat, att det icke kan med fog göras gällande, att den produktionsökning, varom här är fråga, skulle få sådana verkningar.

Naturligtvis kan man diskutera, huruvida man bör vidtaga dylika åtgärder, eller om man skall gå den vanliga arbetslöshetsvägen. Jag har redan inledningsvis framhållit, att Norrbottens befolkning av ålder varit och fortfarande är för sin existens hänvisad till skogsarbete och träförädlingsindustri. Jag vill därtill lägga, att de åtgärder, som nu vidtagits — enligt av sakkunniga verkställa beräkningar — komma att ge minst 400,000 dagsverken, och det är lätt att räkna ut vad dessa dagsverken skulle kosta, om de utföras exempelvis i arbetslöshetskommissionens arbeten. Man kan knappast diskutera vad som ur statens synpunkt är billigare — att hjälpa dessa arbetslösa på den väg, som nu beträffs, eller den vanliga, arbetslöshetskommissionens väg. Men därtill kommer, att det gäller även värden, som äro av en helt annan och mycket betydelsefullare art. Genom dessa åtgärder bibehålles den del av befolkningen, varom här är fråga, i sin naturliga miljö och vid sina naturliga förvärvsmöjligheter. Det beredes därmed försörjning i vanlig ordning åt dem själva och deras familjer, och detta bidrager till att åstadkomma ett bättre skatteunderlag för kommunerna och lätta deras bekymmer för fattigvården. Tillsammans taget måste jag som min bestämda uppfattning uttala, att de åtgärder, som härutinnan vidtagits — det säger jag icke av lokalpatriotiska skäl men med den rätt, som tillkommer en bygdens son, och kännare av förhållandena — på bästa sätt gagnat befolkningen där uppe och spritt en smula ljus i dess för övrigt nu så dystra förhållanden.

I detta anförande instämde herr *Sandström*.

Herr *Västberg*: Jag måste bekänna, att det är med största tveksamhet jag tagit ordet i denna diskussion, och jag har många skäl för denna tveksamhet, men å andra sidan har jag känt mig nödtvungen att yttra mig såsom representant för en svårt hemsökt del av vårt land och därtill som represen-

Anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)
tant för ett distrikt med en stor trävarurörelse. Anledningen är närmast det inlägg, som här gjordes av professor Bagge och som jag tror kan förtjäna en kommentar även från vår sida.

Jag vill då först säga, att herr Bagges inlägg hade sin styrka i den rent negativa kritiken. Det är ju mycket tacksamt att bara framföra sina kritiska synpunkter, sina stora betänkligheter mot alla de åtgärder, som samhället och statsmakterna göra, eller de krav, som man ställer på statsmakterna i en sådan här prekär situation. Men vad man här närmast behöver, det är väl ett, om också det allra ringaste positiva bidrag för att kunna bispringa den mängd av nödställda människor, som vi nu ha i vårt land. Jag tror icke, det är så mycken glädje med den betänksamhet, som från negativisternas sida visas i det nuvarande läget, ett läge som är svårt i allmänhet, men även karakteriseras av att detsamma är särskilt svårt i vissa delar av landet, ett förhållande som gör, att statsmakterna icke kunna undandraga sig att lämna hjälp även i sådana former som vi ifrån olika utgångspunkter annars icke skulle kunnat giva vår anslutning till. Förhållandena uppe i mitt län äro alldeles särskilt svåra, när den ekonomiska krisen i världen med stor tyngd drabbat vårt län på grund av att det är mycket ensidigt beroende av trävarurörelsen. Detta län har också den största arbetslöshetssiffran av landets alla län. Läget där är alldeles förtvivlat såväl för de flesta kommuner som naturligtvis för de enskilda medborgarna. Ja, jag vågar säga, att även de olika företagargrupperna inom det länet sannerligen inte kunna se alltför ljusst på läget för ögonblicket.

Nu kommer man ifrån dessa kommuner och dessa olika grupper och ställer krav på statsmakterna, och då är det självklart, att man frågar, på vilket sätt statsmakterna skola bringa hjälp i ett sådant läge. Det förefaller mig rätt naturligt, om man från visst håll betecknar de nu kritiserade åtgärderna och projekten om subvention i olika former såsom diskutabla. Regeringen synes ha avvägt sin ståndpunkt främst med hänsyn till vad som kan finnas vara lämpligt ur statsfinansiell synpunkt, då den nämligen ansett det bättre att lämna viss subvention för uppehåll av ett arbetsföretag än att lämna arbetslöshetsunderstöd, vilken senare väg visat sig vara betydligt dyrare, och jag förmenar, att i nuvarande läge kan det ju vara ganska nödvändigt att beträda även subventionsvägen. Men den springande punkten är — vilket professor Bagge alldeles riktigt underströk — hur en sådan subventionspolitik återverkar på det normala företagarlivet, vilken inverkan en sådan politik har på de industriföretag, som hållas i gång av egen kraft och som alltså bereda arbetstillfällen, även om de inte lämna någon avsevärdare utdelning till aktieägarna eller utgöra något vidare skatteobjekt för kommunerna.

Jag erkänner, att man har rätt att hysa betänksamhet emot den linje, som man här slagit in på, men jag tycker, att oppositionen för ögonblicket i alla fall borde lugna sig med de upplysningar, som nu lämnats av herr statsrådet, gående därpå ut att hjälpen, som lämnats till vissa företag i två av de värst hemsökta delarna av vårt land, nämligen Norrbotten och Sundsvallsdistriktet, icke skett i sådan utsträckning, att den kan nämnvärt påverka den normalt bedrivna trävarurörelsens möjlighet att kunna göra sig gällande i fråga om försäljningarna på världsmarknaden. Jag har åtminstone för min del ganska svårt att tro, att de ringa kvantiteter, som det här är fråga om, skulle kunna få någon betänklig påföljd.

Herr Bagge rekommenderade en samverkan mellan de olika trävaruproducerande länderna om en inskränkning i produktionen, och den linjen har ju, som han också påpekade, redan praktiserats. Men skulle man lägga ned allt fler och fler verk, koncentrera det hela ytterligare, skulle man ju ställa ännu

Anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

fler kommuner och arbetare i ett förtvivlat läge. Det är ju alldeles klart, att även den linjen måste beträdas, om man saknar varje möjlighet att kunna få avsättning för sina produkter, men vore det inte i så fall önskvärt och nödvändigt att även undersöka hur och var en sådan inskränkning skulle ske, med hänsynstagande även till lokala och sociala synpunkter, så att ej vissa kommuner och medborgare blevo ensidigt hårt drabbade, som läget faktiskt hotar att utveckla sig i vårt distrikt. Vidare ifrågasätter jag huruvida man ej skulle kunna även från trävarurörelsens sida — eventuellt i samverkan med statsmakterna — undersöka möjligheterna att åstadkomma en utvidgad försäljning genom ökad kontroll och bättre organisation på den utländska marknaden. Såvitt jag förstår, har den ifrågavarande delen av vår industri icke lyckats genomföra den sanering och organisation av den utländska marknaden, som skulle kunna möjliggöra en ökad avsättning på världsmarknaden för vårt lands trävaruprodukter.

Jag ber till slut få instämma i den, enligt min mening, riktiga synpunkt, som professor Bagge här framförde, nämligen att det är nödvändigt, att man inte ser dessa frågor från fall till fall, utan att man får en plan över det hela. Detta kräver att man får till stånd ett förutsättningslöst samtal i vedertagna former mellan olika sakkunniga och representanter för samhället för att sålunda diskutera igenom hela detta problem, särskilt i vad det gäller exportindustrien och framför allt beträffande trävaruindustrien. Jag kan ju inte garantera att man kommer fram till så särdeles stora positiva resultat, men läget är ju i alla fall så allvarligt, att varje sådan diskussion har sin betydelse, kanske ej minst för att få problemen belysta inför allmänheten, och säkerställer oss mot beträdandet av vägar, som kanske icke äro så lyckosamma att vandra, varken ur företagarnas och arbetarklassens eller ur hela samhällets synpunkt.

Herr Åkerberg: Herr talman! Jag tänker inte blanda mig i själva sakdebatten. Jag har endast begärt ordet med anledning av det yrkande, som här framställts av herr Kvarnzelius.

Det här åberopade uttrycket i utskottets motivering kan ju synas oskyldigt, men jag har för min del en känsla av att det inte bara är ett nålstick, såsom här förut sagts, utan jämväl ett försök att klavbinda regeringens handlings- och rörelsefrihet i en fråga, där ändock en ganska vidsträckt befogenhet och framför allt möjlighet till snabbt handlande måste vara av nöden. Regeringens verkliga rörelsefrihet är ju dock i och för sig synnerligen begränsad med hänsyn till den ringa omfattningen av de anslag, som det här är fråga om. Man kan visserligen tycka, att en miljon kronor på ett halvt år dock är en ganska stor summa, men det kan ju inte vara tal om några äventyrligheter, och de betänkligheter, som herr Bagge här sade sig hysa, måste jag för min del beteckna såsom synnerligen obefogade. Däremot skulle jag anse det vara beklagligt om, med hänsyn till de omständigheter, som här påpekats, det ifrågavarande uttrycket skulle kvarstå i motiveringen till utskottets utlåtande, varför jag tar mig friheten yrka bifall till herr Kvarnzelius' förslag.

Herr Olsson, Oscar: I anslutning till herr Åkerbergs yttrande, i vilket jag till fullo instämmer, så mycket mer som just den av honom kritiserade punkten egentligen innebär liksom ett misstroende emot Kungl. Maj:t, skall jag å reservanternas vägnar be att få taga tillbaka mitt yrkande om bifall till reservationen och i stället be att, även jag, få ansluta mig till herr Kvarnzelius' yrkande.

Anslag till bekämpande av arbetslösheten. (Forts.)

Herr **Bergqvist**: Herr talman! Jag har i utskottet biträtt utskottsmajoritetens ståndpunkt och jag vill avgiva en förklaring, varför jag gjort detta.

Jag har icke kunnat tänka mig, att det omstridda uttalande, som här göres i utlåtandets motivering, skulle ha någon menlig inverkan för det ifrågasvarande anslaget användning. Inom utskottet var man från båda sidor ense om, att det inte var någon reell skillnad mellan de båda ståndpunkterna. Från det ena hållet sade man: »Det är uppenbart, att man inte skall använda dessa medel på det sättet, att man därigenom skadar andra enskilda företag av liknande art, men det behöva vi inte skriva om.» Från andra sidan sade man, att om man har den uppfattningen, att medlen icke skola användas till skada för andra enskilda företag — en uppfattning som ju är alldeles riktig — så kan man ju säga ut detta. Däri låg skillnaden i denna punkt mellan de olika meningsriktningarna inom utskottet. I utskottsutlåtandet intogs emellertid den omtvistade satsen, som lyder: »Utskottet vill sålunda understryka angelägenheten därav, att anslaget icke kommer till sådan användning, att menliga verkningar uppkomma för annan enskild verksamhet av liknande art med härfv följande faror för därstädes ökad arbetslöshet.»

Såvitt jag fattade diskussionen rätt, fanns det icke någon av utskottets ledamöter, som hade någon invändning att göra mot själva saken, utan det var endast fråga om att den ena parten inte ville ha in detta i utskottsutlåtandet, medan den andra parten där ville säga ut det. Båda riktningarna voro eniga om att anslå beloppet, en miljon kronor, och jag tror inte, att regeringen kommer att genom denna sats, om vilken här tvistats, bindas så, att icke anslaget kan användas till hjälp och fromma just för de landsändar, som äro mest i behov av hjälp genom detta anslag.

Jag har på förekommen anledning velat avgiva denna förklaring över min ståndpunkt i detta ärende.

Herr **Andersson, Karl Andreas**: Herr talman! Jag har begärt ordet endast för att yrka bifall till herr Kvarnzelius' förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att, med anledning av vad därunder yrkats, propositioner komme att framställas särskilt angående utskottets i den under behandling varande punkten gjorda hemställan och särskilt beträffande motiveringen.

På härefter gjord proposition bifölls utskottets hemställan.

I fråga om motiveringen, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets uttalanden skulle godkännas, dels ock, av herr *Kvarnzelius*, att utskottets uttalanden skulle godkännas med den ändring, att de å sjätte och sjunde raderna å sid. 16 i det tryckta utlåtandet förekommande orden »efter vederbörande myndigheters hörande» utelämnades.

Sedermera gjordes propositioner enligt berörda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till herr Kvarnzelius yrkande vara med övertvägande ja besvarad.

Punkten 2.

Lades till handlingarna.

Punkterna 3—5.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo bankoutskottets utlåtanden:

nr 4, angående avlöning till den hos riksdagen tillfälligt anställda personalen m. m.;

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjning av understöd åt vissa f. d. poststationsföreståndare och f. d. lantbrevbärare; samt

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om användande av viss del av de till fonden för pensionering av civila tjänstnehavare under budgetåret 1932/1933 inflytande medlen.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 11, angående regleringen av utgifterna för budgetåret 1933/1934 under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och in-
dragningsstaterna.

Punkterna 1—7.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 8.

Lades till handlingarna.

Herr statsrådet *Vennerström* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 103, med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 och 9 §§ i lagen den 2 juli 1915 (nr 261) angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslagen), m. m.

Föredrogos och bordlades på begäran Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 103, 107, 113 och 114.

Herr *Gabrielsson* väckte en motion, nr 240, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till ackordslån och stödlån åt jordbrukare.

Motionen blev på begäran bordlagd.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 27, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående återuppförande av ett nedbrunnet exercishus i Karlskrona m. m.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Bergqvist* för tiden den 17 innevarande månad—den 4 nästkommande mars.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtande nr 9, angående regleringen för budgetåret 1933/1934 av utgifterna för kapitalökning i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk;

bevillningsutskottets betänkande nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till sockerbetsodlingens uppehållande ävensom i ämnet väckta motioner;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättande av ett från kyrkofonden utanordnat tilläggsförskott för nybyggnad å kyrkoherdebostället i Vallentuna församling;

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av ett för kyrkoherdeboställets i Harmångers församling deltagande i ett vattenavledningsföretag ur kyrkofonden lämnat förskott;

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående hyresersättning åt biskop;

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om gäldande i visst fall ur kyrkofonden av pensionsavgift till prästerskapets änke- och pupillkassa; samt

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 31 maj 1932 (nr 156) om anstånd i särskilt fall med gälds betalning; ävensom

andra lagutskottets utlåtande nr 4, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om frikallelse, helt eller delvis, för vissa värnpliktiga från värnpliktens fullgörande under fredstid, dels ock i ämnet väckta motioner.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.24 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Fredagen den 17 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.

Herr statsrådet *Schlyter* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 85, med förslag till lag om tillägg till lagen den 28 maj 1886 angående eftersökande och bearbetande av stenkols- och saltfyndigheter samt om ändring i lagens överskrift;

nr 118, angående pensionsförbättring åt vissa anställningshavare vid flottans varv; samt

nr 119, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.

Justerades protokollen för den 11 och den 13 innevarande månad.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 1, till Konungen angående regleringen för budgetåret 1933/1934 av utgifterna under riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna m. m.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 11, angående regleringen av utgifterna för budgetåret 1933/1934 under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna;

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjning av understöd åt vissa f. d. poststationsföreståndare och f. d. lantbrevbärare; samt

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om användande av viss del av de till fonden för pensionering av civila tjänst innehavare under budgetåret 1932/1933 inflytande medlen.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

År 1933 den 15 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse riksdagens justitieombudsman; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren

Seve Ellenis Ekberg samtliga avgivna eller 46 röster,

i följd varav herr revisionssekreteraren Seve Ekberg blivit till riksdagens justitieombudsman utsedd.

K. von Geijer.

Th. Gardell.

Edv. Björnsson.

Gust. Mosesson.

År 1933 den 15 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse den man, som skall efterträda riksdagens justitieombudsman, ifall denne, innan nästa lagtima riksdag anställt nytt val av justitieombudsman, skulle med döden avgå, samt utöva ämbetet under den tid, justitieombudsmannen kan vara av svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren
Carl Hugo Vilhelm Ericsson samtliga avgivna eller 47 röster,
i följd varav herr revisionssekreteraren Carl Hugo Vilhelm Ericsson blivit utsedd till justitieombudsmannens efterträdare.

K. von Geijer.

Th. Gardell.

Edv. Björnsson.

Gust. Mosesson.

År 1933 den 15 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse riksdagens militieombudsman; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr expeditionschefen Torsten Paul Jonathan Petersson 24 röster,
herr revisionssekreteraren Erik Holger Elliot 23 » ,

i följd varav herr expeditionschefen Torsten Paul Jonathan Petersson blivit till riksdagens militieombudsman utsedd.

K. von Geijer.

Th. Gardell.

Edv. Björnsson.

Gust. Mosesson.

År 1933 den 15 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse den man, som skall efterträda riksdagens militieombudsman, ifall denne, innan nästa lagtima riksdag anställt nytt val av militieombudsman, skulle med döden avgå, samt utöva ämbetet under den tid, militieombudsmannen kan vara av svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr byråchefen
Frans Gustaf Sture Centerwall samtliga avgivna eller 47 röster,
i följd varav herr byråchefen Frans Gustaf Sture Centerwall blivit utsedd till militieombudsmannens efterträdare.

K. von Geijer.

Th. Gardell.

Edv. Björnsson.

Gust. Mosesson.

På framställning av herr talmannen beslöts att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om dessa val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag dels till förordnanden för de valda, dels till skrivelser till Konungen med anmälan om de verkställda valen, dels ock till de paragrafer därom, som borde införas i riksdagsbeslutet.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 103, med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 och 9 §§ i lagen den 2 juli 1915 (nr 261) angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslagen), m. m.; och

nr 107, med förslag till lag om ägofred, m. m.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 113, angående uppskov i vissa fall med erläggande av annuiteter å lån från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond; samt

nr 114, angående nedsättning av saluvärdet vid vissa försäljningar av kronoegendom.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet herr *Gabrielssons* motion, nr 240, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till ackordslån och stödlån åt jordbrukare.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran, statsutskottets utlåtande, nr 9, bevillningsutskottets betänkande nr 6, första lagutskottets utlåtanden nr 9—13 och andra lagutskottets utlåtande nr 4.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 85, 118 och 119 blevo desamma på begäran bordlagda.

Fröken *Hesselgren* väckte en motion, nr 241, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förändring i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk m. m.

Motionen blev på begäran bordlagd.

Anmäldes och bordlades bevillningsutskottets betänkande nr 7, i anledning av väckta motioner om tillverkning till avsalu inom landet av porter med 18 procents inbryggningsstyrka.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.10 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
